National Library 56253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
NEWSPA DIVISION
SION JOURNAUX

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 86 (3285) XXXV aastakäik | Teisipäeval, 18. novembril 1986 — Tuesday, November 18, 1986 | Üksiknumbri hind 70 senti

Kanada Eesti Õpetajate Ühingu koosviibimine

Kanada E.Õ.Ü. korraldab igal aastal kord või kaks koosviibimise. Sel aastal toimus kohvilauaga koosviibimine pühapäeval, 9. novembril Eesti Majas. Koos oli umbes kolmkümmend endist ja praegust õpetajat.

Nende seas oli 10 vabariigiaegset õpetajat, kellel on ikka veel eesti keel ja meel „südameasjaks". Oli rõõm neid jälle näha ja nendega vestelda. Keda aga ühingu juhatus eriti näha soovis, neid ei olnud. Need puuduvad isikud on meie lasteaia kasvatajad. Lasteaia kasvatajasperes on kokku 15 isikut ja neist oli kohal 2. Need kaks kasvatajat on juhatajaabid: Silvi Verder ja Merike Martin.

Head „lapsed" Silvi ja Merike! Rõõm oli näha teie noori nägusid keskmistes aastases ja vanemate õpetajate ridades. Olid ju need ettekanded peamiselt mõeldud noorematele õpetajatele.

Küllusliku kohvilaua äärde istudes ütles Õpetajate Ühingu esimees Helgi Nippak teretulemast kõigile, kes sel ilusal sügispäeval vaevaks võtsid tulla meie koosviibimisele. Ta andis sõna õpetaja Helgi Leesmendile. Proua Leesment on suurte kogemustega õpetaja ja ise viie lapse ema, seega ka kogenud kasvataja. Ta kõne oli metoodiline, huvitavalt ja heas eesti keeles esitatud. Helgi Leesment õpetab prantsuse keelt õpilastele, kes peavad seda õppima programmi tõttu, mitte et noored ise oleksid motiveeritud. Ta jutustas, kuidas ta alaliseks sooviks oli olnud saada õpetaja elukutse. Ta oli lootnud, et töö koolis annab talle ta igatsetud alal rahulduse. Nüüd aga peab ta vastu võtma kanada koolis mitmesuguseid ebameeldivusi. Osal lastel puudub enesedistsipliin ja kombed; kodune ebamoraalne elu, liigne televiisori vaatamine ja halb naabrus on tihti „süüdlased" nooruki viletsas koolielus.

Kõneleja seletas näitlikult keeleõppimisel kordamisprotsessi, toonitades, et sellist inimest pole, kes ei suuda korralikult ainustki keelt õppida. Ilma kordamiseta ei saa keelt õppida.

Helgi Leesmendi kõnele järgnesid arvukad sõnavõtud ja küsimused. Sõnavõtjad olid: Helgi Nippak, Endla Kannel, Hans Lupp ja teised. Jutuvada kohvilauas oli elav. Ettekandja-referenti tänati huvitava kõne eest tugeva aplausiga.

Vaiksema perioodi saabumisel palus Helgi Nippak kõnelema täienduskooli kauaaegset õpetajat Hella Leivatit.

Hella Leivat luges ette koolinõunik Herman Rajamaa kirja, milles ta palub Kanada õpetajailt kaastööd õpetajate ajakirja „Bülletääni" jaoks.

Ta tuletas kõnes meelde algaastaid emakeele õpetamisel Kanadas, mil õpetajad olid tiivustatud idealismist. Ta toonitas, et

(Järg lk. 12)

Eesti Õpetajate Ühingu Kanadas kokkutulekult. Kõneleb Helgi Leesment, temast paremal dr. Mart Leesment ja pr. Endla Komi.

Kas USA ostis pantvangi vabaks?

Kuuldused salatehingutest Iraaniga

Teatavasti vabastati hiljuti ameerika pantvang David Jacobsen, keda Liibanoni terroristid 17 kuud vangis olid pidanud. Nüüd on mitmed ajalehed ja ajakirjad trükkinud kuuldusi, et mees olevat vabaks „ostetud" relvasaadetise eesti Iraanile. Vabanenud pantvang Jacobsen viibis president Reagani juures audientsil ja järgneval pressikonverentsil palus ta reportereid „olla vastutustundlikud ja jätta torkimine". Kuid ilmselt ei võtnud meedia-esindajad ta palvet kuulda.

Algul arvati, et Jacobseni vabanemises aitas kaasa eeskätt Süüria, kes oma „nägu tahtis päästa", sest inglased süüdistasid seda riiki terroristide abistamises ja katkestasid Damaskuse valitsusega isegi diplomaatilised suhted. (Vaata ka artiklit meie lehe nov. 11 numbris lk. 10).

Peavahendajaks peeti Canterbury peapiiskopi isiklikku saadikut Inglismaalt Terry Waite'i, kes juba korduvalt Liibanonis on käinud pantvangide vabastamisvõimalusi uurimas.

Kuid viimaste teadete järgi ei ole Süüria võimeline mõjustama „Hizbolla" (Jumala Partei) terroriste, kes saavad oma käsud Iraanist. Waite'i missiooni olevat aga ameeriklaste ja iraanlaste poolt ära kasutatud, et vangide vabastamisele mingit näilist põhjust anda. Tegelikuks põhjuseks olevat aga USA—Iraani salakokkulepe relvademüügiks Teherani valitsusele. Need läbirääkimised alanud septembri algupoolel, kui USA presidendi erisaadik Bob McFarlane koos nelja kaaslasega valepassidega Teherani lendas ja seal ajatolla Ali Montazeri'ga, kes olevat ajatolla Khomeini järeltulija, kontakti võttis. Montazeri eitab seda ja ütleb, et ameeriklased olevat räägkinud Iraani parlamendi spiikeri Ali Akbar Hashemi Rafsanjani'ga, kes ka ajatolla ametisse pürgib ja vähem ameeriklaste-vastane on kui teised Iraani ajatollad.

Igal juhul näivad ameeriklased olevat iraanlaste valitsuseesindajatega mingi kokkuleppe saavutanud, sest varsti vabastati pantvang Jacobsen. Ameeriklased olevat tema eest maksnud nelja lennukitäie relvade ja sõjavarustusega, mis olevat toodud kohale USA Filippiinide merejõududebaasist. Laadungiks olevat olnud enamasti sõjamasinate tagavaraosad ja kahurimürsud. Ka olevat Iisraeli kaudu ühe taani laevaga viidud kohale laadung laskemoona. Teatavasti on Iisrael juba pikemat aega Iraani kahuri-laskemoona ja tagavaraosadega varustanud, sest nii Iisraeli kui ka Iraani sõjajõududes on kasutusel USA-st pärit relvastus. Ainuüksi käesoleva aasta jooksul olevat Iisraelist Iraanile üle 40 miljoni väärtuses laskemoona saadetud.

Kuidas aga tuli asi avalikuks? Lääne-Beirutis ilmuv ajakiri „Al Shiraa" kirjutas sellest esmalt. Ajakirjatoimetusel olevat head suhted Süüria valitsusega. Kuigi Süüria ja Iraan on ametlikult liitlased, olevat viimasel ajal

(Järg lk. 9)

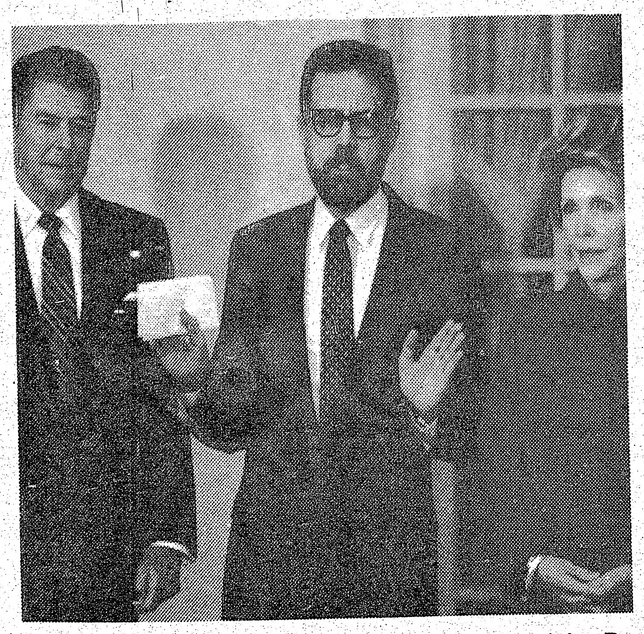

Vabanenud pantvang Jacobsen Valge Maja roosiaias Ronald ja Nancy Reagani vahel reportereile ütlemas „Olge vastutustundlikud — jätke torkimine."

Eesti Baptisti kirik
883 Broadview Ave.

Laup., 29. nov. algusega kell 1 p.l.—3 p.l.
käsitööde, vatitekkide, küpsetiste j.m.

MÜÜK

vaeslaste ja vaeste abistamiseks vaeslastekodudes
Paraguays, Brasiilias, Argentiinas ja Põhja-Kanadas j.m.

PALUME TEIE LAHKET JA ABISTAVAT OSAVÕTTU!

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

FREE ESTONIAN

PUBLISHER: Free Estonian Publishers Ltd. 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Tegevtoimetaja: Arvi Tinits. **Toimetaja:** Olaf Kopvillem

Toimetuse kolleegium: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

Telefonid: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832 avatud esmaspäevast reedeni 9—3-ni

Tellimishinnad Kanadas: ajalehe tariifiga aastas $60.—, poolaastas $34.— ja veerandaastas $18.—, kiripostiga lisandub postikulu — vastavalt $111.—, $60.—, $31.—

Tellimishinnad väljaspool Kanadat: aastas $80.—, poolaastas $44.— ja veerandaastas $23.—. I klassi posti ja lennuposti hinnad vastavalt — USA $115.—, $62.—, $32.—, mujal välismaal $140.—, $75.—, $40.—

Aadressi muudatus $1.— — Üksiknumbri hind 70 c.

Kuulutuste hinnad: üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $6.—. **Kuulutusi võetakse vastu** nädala esimesse ajalehte kuni reede homm. kella 10-ni ja nädala teise ajalehte kuni teisip., homm. kella 10-ni. **Väljaspool tööaega:** Leida Marley 223-0080.

Balti Vabadusliidu banketilt Los Angeleses. Vasakult Los Angelese piirkonna katoliikliku organisatsiooni esindaja preester Armando Oácho, BVL esimees Avo Piirisild, Leedu Kiriku esindaja piiskop Paulius Baltakis New Yorgist, Eesti aukonsul Jaak Treiman, proua Peper, Kalifornia Luteri ülikooli abipresident dr. Robert Peper.
Foto: Viivi Piirisild

Ungari ülestõus

Sellest on möödunud 30 aastat kui kommunismi ahelatesse surutud Ida-Euroopas tekkis esimene suurem ülestõus kommunistliku rezhiimi ja seda oma tohutu relvajõuga toetava N. Liidu vastu. 23. oktoobril 1956. aastal arenes Budapestis toimunud üliõpilaste demonstratsioonist üldine vabaduse järele ihkava ungari rahva ülestõus, mis vapustas juurteni Ungaris rakendatud kommunistlikku rezhiimi ja ähvardas tõsiselt Moskva ülesvõimu kogu Ida-Euroopas. Rahvusliku ülestõusu mahasurumiseks saatis Moskva Budepesti tänavatele oma tankikolonnid ning mäss likvideeriti lõpuks pärast 12 päeva kestnud veriseid tänavalahinguid.

Kui ungarlased ja teised Ida-Euroopa rahvad uskusid ja lootsid, et läänerііgid sekkuvad ungari sündmustesse ja annavad moraalset ja tegelikku abi ungari vabadusvõitlejatele, siis pidid nad kibestunult veenduma, et läänemaailm ei julgenud ega riskinud ungarlaste abistamiseks sõrmegi liigutada ning jäi Budapesti sündmustele ehmunud ja häiritud pealtvaatajaks.

Eeldused spontaanseks rahva ülestõusuks Ungaris ei tekkinud üleöö vaid käärisid ja valmisid pikema aja jooksul. Kui N. Liidu punaarmee Teise maailmasõja lõpufaasis Ungari okupeeris, siis kehtestati seal kõigi teiste Ida-Euroopa riikide eeskujul Moska survel kommunistlik rezhiim. Nagu kõikjal mujal, tõi kommunistlik riigikord ka Ungarisse vaeva ja viletsuse — maa ja ettevõtted natsionaliseeriti, tarbekaubad lõppesid kauplustest ning karjuva korteripuuduse lahendamiseks ei suudetud astuda praktilisi samme. Kõikidesse asutustesse ja koolidesse pandi ametisse spioonid, kellede käebuste tulemusena tuhanded inimesed arreteeriti ning pikkadeks aastateks sunnitöölaagritesse saadeti.

Ungari punaseks diktaatoriks pandi Moskva käsul vana kommunist Mathyas Rakosi, kes oli Teise maailmasõja ajal redutanud Moskvas ja oodanud seal Ungari vallutamist punaarmee poolt. Rakosi käsul hukati paljud ungari rahvuslikud tegelased ja rahvas hingas kergendatult kui ta pärast Hrushtshovi kuulsat Stalini kritiseerimise kõnet võimult 1956. aasta juulis kõrvaldati. Tema asemele tuli endine NKVD agent Ernö Gerö, kuid olukord Gerö ajal ei paranenud vaid isegi halvenes ning 1956. aasta oktoobris oli rahvas valmis ülestõusuks. Gerö põgenes tänavavõitluste ajal ning tema asemele nimetasid venelased parteі peasekretäriks Janos Kadari. Peaministriks sai liberaalsete vaadetega kommunist Imre Nagy, kes oli 1953. aastal Rakosi võimu perioodil olnud lühikest aega peaminister. Kui Ungari soomusjõudude ülem kol. Pal Maleter teatas, et ta ühineb ungari rahvuslastega, siis andsid venelased esialgu järele ning teatasid, et nad viivad oma soomusmasinad Budapestist välja. Suurt osa ungari rahvuslaste meelitamisel, rahustamisel ja petmisel mängis tolleaegne Moskva saadik Budapestis Juri Andropov, kes hiljem oli teatavasti N. Liidu KGB ülem ja partei peasekretär.

Kuid Andropovi rahustamisjutud olid ainult kavalalt moondatud pettemanöövriks. Tegelikult hakkasid venelased kohe koondama Budapesti ümber suuremaid soomusmasinate kolonne. Liberaalse hoiakuga Nagy kuulutas Ungari neutraalseks riigiks ning teatas, et Ungari lahkub Varssavi Pakti riikide hulgast. See oli venelastele väljakutsuvaks hoiatuseks, et nende impeerium Ida-Euroopas hakkab lagunema. Seda ei tohtinud lasta sündida ning 4. novembril algas vene soomusüksuste ja motoriseeritud vägede pealetung Budapestis ja teistes linnades. Vabadusvõitlejate vastupanu varises kokku, kuna läänemaailma jäi sündmuste ükskõikseks pealtvaatajaks. Nagy põgenes Jugoslaavia saatkonda, kust ta Rumeeniasse saadeti. Sealt anti ta venelastele välja. Nii Nagy kui ka kol. Maleter mõrvati venelaste poolt. Endise vaba rahva spontaanne vabaduspurse oli seega likvideeritud.

Ungari võimumeheks sai nüüd venelastega telgi taga kokku mänginud Janos Kadar, kes on suutnud Ungaris võimul püsida kuni seni ajani. Kadari on läänemaailma liberaalide ja pahempoolsete lemmik ja teda ülistatakse kui n.n. „guljash-kommunismi" loojat — meest, kes andis eraalgatusele veidi hingamisruumi, mille tulemusena teenindussektor töötab Ungaris tunduvalt paremini kui teistes kommunistlikes riikides. Budapestis on ka rohkem välismaa kvaliteetkaupasid kui teistes raudeesriidetagustes pealinnades, kuid need on kallid. Riik on aga koormatud suurte välisvõlgadega, inimesed peavad elu ülalpidamiseks töötama pikki tunde, korteripuudus on suur ning partei ja poliitilise politsei surve on sama suur kui teistes Ida-Euroopa kommunistlikes riikides. Kui Kadari austajad ja imetlejad Läänes väidavad, et ta andis Ungaris „kommunismile inimliku näo", siis on siin tegemist ainult tühipalja ja õõnsa fraasiga, kuna kommunismile ei suuda keegi anda inimlikku nägu.

Ungari ülestõusu ebaõnnestumisel ja läänerііkide passiivsusel ülestõususse suhtumisel oli kahtlemata suur mõju Moskvale allaheidetud rahvaste moraalse vastupanu murdmisel. Ehkki läänemaailm püüab end vabandada tol ajal üldist tähelepanu köitnud Suessi sündmustega, ei ole sellel vabandusel tegelikult kuigi palju kaalu. Läänemaailma apaatsust ja nõrkust Moskva agressiooni pidurdamiseks Euroopas kinnitasid ka 1968. aastal Tshehhoslovakkias aset leidnud sündmused kus Lääs jäi tshehhi rahva ülestõusu ajal samuti käed rüpes sündmuste arengut ootama.

K. A.

Jugoslaavia föderatsioonil lagunemisoht

Elustandard langenud 30, inflatsioon tõusnud 80 protsenti

Hiljuti peetud kolmeteistkümnes Jugoslaavia Kommunistide Liidu kongress leidis aset rahulolematuse õhkkonnas, mis kajastus ka kongressil peetud kõnedes, seisukohavõttudes ja vaidlustes. Nii rahva seas kui partei ja valitsuse juhtivates ringkondades laieneb ja süveneb tunnetus, et midagi konkreetset tuleb ette võtta majandusmurede ning riigihalduslike umbsõlmede lahendamiseks.

Riigi haldamise küsimused ja majanduslikud raskused on omavahel seotud. Jugoslaavia Föderatsiooni eri vabariikides (neid on kokku kuus: Serbia, Horvaatia, Sloveenia, Bosnia ja Hertsegovina, Makedoonia, Tshernogooria) ning autonoomsetes piirkondades (segarahvastikuga Vojvodina ja peamiselt albaanlastega asustatud Kosovo) on hakatud järjest rohkem ajama omaenda poliitikat, eriti majandusküsimustes, pööramata seejuures küllaldast tähelepanu riiklikele üldvajadustele.

Detsentraliseerimist peetakse kaasajal positiivseks nähtuseks, kuid Jugoslaavias on see kujunenud vabariikide omavaheliseks kemplemiseks, mis on viinud eriti majanduse alal oma teed minemiseni, vabariikliku autarkia taotlusteni.

Selline majanduslik separatism on halvanud üleüldist kaubaringlust, ahendanud ettevõtete turge ja tekitanud majandusliku kasvu seiskumise.

Kommunistide Liidu enda ametlikus rapordis öeldakse, et tööliskassis valitseb suur rahulolematus. Elustandard on kaheksakümnendatel aastatel langenud 30% võrra. Inflatsioon tõusis käesoleval aastal 85 protsendile. Üle miljoni inimese on ilma tööta.

Tehakse palju juttu majandusreformide vajalikkusest, kuid ei jõuta otsusele kuidas reforme läbi viia.

Ning kui mingis küsimuses otsusele jõutakse, siis blokeerib selle läbiviimist haldus-süsteemi nõue, et kõik tähtsamad otsused ja reformid peavad saama iga vabariigi partei ja valitsuse juhtkonna heakskiidu.

Iga olulisem muudatus võib teoks saada ainult kõigi kuue Jugoslaavia Föderatsiooni kuuluva vabariigi juhtkonna nõusolekul. Selline üksmeelsuse printsiip on halvanud reformide elluviimise.

Rahvuslikud vastuolud eri vabariikide vahel ei piirdu ainult sloveenide ja horvaatide opositsiooniga Jugoslaavias traditsiooniliselt esivalda omanud serblaste suhtes. Kõige teravam olukord valitseb praegu Kosovo autonoomses piirkonnas, kus albaanlastest põhirahvastiku eneseteadvus on viimastel aastatel järjest kasvanud. Seda nii-võrd, et nad on hakanud Kosovos elavate serblaste elu kibedaks tegema.

Tuhanded Kosovos elavad serblased üritasid sõita Kommunistide Liidu kongressi eelõhtul Kosovost Belgradi, et toime panna massidemonstratsiooni juhtimaks võimude tähelepanu etniliselt pingelisele olukorrale Kosovo autonoomses piirkonnas.

Politsei poolt blokeeriti ja barrikadeeriti Kosovost Belgradi viivad maanteed selleks, et tõkestada protesteerivate serblaste jõudmist pealinna kongressi ajaks.

Kardetakse, et olukord Kosovos võib tekitada Jugoslaavia üheksa miljoni serblase seas riigi ühtsusele ohtliku rahvusluse tõusulaine, mis omakorda ei jäta mõju avaldamata teistele Jugoslaavia rahvastele.

Rahvusvaheliselt kõige tuntum Jugoslaavia dissident Milovan Djilas ütles järgmist: „Kosovost võib saada Jugoslaavia kriisi detonaator. Olukord seal ei ole küll meie maa kõige suuremaks praeguseks probleemiks,

aga see on rahvale sümboolseks näiteks, et midagi on läinud päris viltu".

13. Kommunistide Liidu kongressil tehti küll igasuguseid ettepanekuid nii majandusliku kui poliitilise olukorra parandamiseks, aga kongress läks laiali ilma konkreetseid samme otsustamata. Sõnavõtud olid küllaltki avameelsed. Näiteks Jugoslaavia kaitseminister Branko Mamula eitas süüdistusi, nagu sõjaväel oleks kavas olukorra lahendamiseks võimu enda kätte võtta. Selliseid süüdistusi oli nimelt varem esitatud Sloveenia noortekongressil peetud kõnedes.

Otseselt jäi kongressil siiski väl-

(Järg lk. 3)

Kommentaar

Tühjalt tagasi, mõ

Lõuna-Aafrika Vabariigis (LAV) oli 7. sept. 1986. a. piiskop Desmond Tutu kroonimine Cape Towni (Kaplinna) peapiiskopiks. Sellele tähtsale sündmusele kutsuti (või just ei kutsutud) mitmeid kuulsusi üle maailma. Erilise tähelepanu osaline oli Martin Luther King'i lesk Coretta Scott-King Ühendriikidest, kui rassiliste sidemete ja geopoliitiliste kogemustega isik.

Coretta on tuntud poliitiline aktivist ja ta läks LAV-sse eesmärgiga, et ise kuulda, rääkida ja näha sealset olukorda. Ta oli hankinud nõusoleku kohtumiseks LAV presidendi P. W. Botha ja zulude pääliku Gatsha Buthelezіga.

Coretta jäi LAV aktivistide rev. Allan Boesak'i ja vangisistuva Mandela naise Winnie hoolealuseks — nende juhtida läbi kohaliku elu õuduste ning apartheidi ebamoraalsuse ja kriminaalsuse.

Miks aga lubada valgel presidendil ja zulude päälikul, kes on ANC (African National Congress) vastane, külalise poolt kohalikust elust kogutud muljeid ära rikkuda?

Boesak ja Winnie tegid oma külalisele selgeks, et tema visiidist presidendile ja zulude päälikule pole Aafrika mustadel kõigevähematki kasu, kuid need külaskäigud võivad saada aluseks mitmele väärtõlgitsemisele. Ka peapiiskop olla samal arvamusel.

Oma lahkete juhtidega konflikti vältimiseks andis Coretta järele ja ütles ära kavandatud visiidid presidendile ja päälikule.

President oli mõistetavalt solvunud ja päälik oli puruvihane.

Üks kontakt ja vahendamise võimalus oli ära jäänud ja Ühendriikide mustad said ühekülgset informatsiooni oma esindaja suust — ikka sedasama, mida nende tähtsamad reporterid, tähtsamad ajalehed ja tähtsamad poliitikud üksteise-võidu räägivad.

Sowetan, LAV radikaalide ajaleht, kiitis Boesaki ja Winnie juhtimisoskust, et need kuulsa külastaja asjatut ajaraiskamist suutsid vältida.

★

TEERIST (Crossroads) on mustade asula, mis aegade jooksul tekkinud ning kasvanud ilma riigi plaanimata ja kontrollita. Tähtsa teedesõlme ümber oli tekkinud üks osmik teise kõrvale ja ajajooksul kasvanud hiiglaslikuks asunduseks ning saanud koduks üle saja tuhandele neegrile.

Teerist asub umbes 20 km Kaplinnast ja on väga räpane, närune ja ebahügieeniline ala, mille elanikud eksiteerivad ebainimlikes tingimustes. Kümmekond aastat tagasi asus LAV valitsus energiliselt olukorda lahendama, kuid selles viletsate osmikute segaduses oli täiesti võimatu midagi parandada, sellepärast otsustas valitsus kogu asula ümber paigutada ja planeeris 2,6 km eemale täiesti uue asula — Khayelitsha, kus iga teeristlane võis osta, rentida või ise ehitada endale elumaja. Riik annaks tasuta transpordi ja neile, kes ise tahavad ehitada, telk elamiseks ja osa ehitusmaterjali prii. Ümberasumine pidi olema vabatahtlik, kuna tingimused olid ahvatlevad.

Kuid LAV valitsuse vastased (ANC j.t.) õhutasid edukalt teeristlasi — mitte kolima vaid

Angelese piirkon-
o, BVL esimees Avo
orgist, Eesti aukonsul
ent dr. Robert Peper.
Foto: Viivi Piirisild

nf

otsenti

Liidu kongress leidis
d kõnedes, seisukoha-
htivates ringkondades
õtta majandusmuredе

kus albaanlastest põhirah-
eneseteadvus on viimastel
järjest kasvanud. Seda nii-
nad on hakanud Kosovos
serblaste elu kibedaks te-

nded Kosovos elavad serb-
ritasid sõita Kommunistide
ongressi eelõhtul Kosovost
, et toime panna massidе-
tsiooni juhtimaks võimude
nu etniliselt pingelisele
le Kosovo autonoomses
as.

ei poolt blokeeriti ja barri-
eriti Kosovost Belgradi vii-
maanteed selleks, et tõkes-
protesteerivate serblaste
nist pealinna kongressi

etakse, et olukord Kosovos
kitada Jugoslaavia üheksa
serblase seas riigi ühtsusele
rahvuslüse tõusulaine, mis
da ei jäta mõju avaldamata
Jugoslaavia rahvastele.

sväheliselt kõige tuntum
avia dissident Milovan Djilas
gmist: „Kosovost võib saa-
oslaavia kriisi detonaator.
seal ei ole küll meie maa
uremaks praeguseks prob-

ee on rahvale sümboolseks
ks, et midagi on läinud pä-
itu".

Kommunistide Liidu kong-
enti küll igasuguseid ettepa-
nii majandusliku kui poliii-
ukorra parandamiseks, aga
s läks laiali ilma konkreet-
mme otsustamata. Sõnavõ-
l küllaltki avameelsed. Näi-
Jugoslaavia kaitseminister
Mamula eitas süüdistusi,
javäel oleks kavas olukorra
miseks võimu enda kätte
Selliseid süüdistusi oli ni-
varem esitatud Sloveenia
ongressil peetud kõnedes.
elt jäi kongressil siiski väl-

(Järg lk. 3)

Kommentaar

Tühjalt tagasi, mõru maik suus

Lõuna-Aafrika Vabariigis (LAV) oli 7. sept. 1986. a. piiskop Desmond Tutu kroonimine Cape Towni (Kaplinna) peapiiskopiks. Sellele tähtsale sündmusele kutsuti (või just ei kutsutud) mitmeid kuulsusi üle maailma. Erilise tähelepanu osaline oli Martin Luther King'i lesk Coretta Scott-King Ühendriikidest, kui rassiliste sidemete ja geopoliitiliste kogemustega isik.

Coretta on tuntud poliitiline aktivist ja ta läks LAV-sse eesmärgiga, et ise kuulda, rääkida ja näha sealset olukorda. Ta oli hankinud nõusoleku kohtumiseks LAV presidendi P. W. Botha ja zulude pääliku Gatsha Buthelezіga.

Coretta jäi LAV aktivistide rev. Allan Boesak'i ja vangistatuva Mandela naise Winnie hoolealuseks — nende juhtida läbi kohaliku elu õuduste ning apartheidi ebamoraalsuse ja kriminaalsuse.

Miks aga lubada valgel presidendil ja zulude päälikul, kes on ANC (African National Congress) vastane, külalise poolt kohalikust elust kogutud muljeid ära rikkuda?

Boesak ja Winnie tegid oma külalisele selgeks, et tema visiidist presidendile ja zulude päälikule pole Aafrika mustadel kõigevähematki kasu, kuid need külaskäigud võivad saada aluseks mitmele väärtõlgitsemisele. Ka peapiiskop olla samal arvamusel.

Oma lahkete juhtidega konflikti vältimiseks andis Coretta järele ja ütles ära kavandatud visiidid presidendile ja päälikule.

President oli mõistetavalt solvunud ja päälik oli puruvihane.

Üks kontakt ja vahendamise võimalus oli ära jäänud ja Ühendriikide mustad said ühekülgset informatsiooni oma esindaja suust — ikka sedasama, mida nende tähtsamad reporterid, tähtsamad ajalehed ja tähtsamad poliitikud üksteise-võidu räägivad.

Sowetan, LAV radikaalide ajaleht, kiitis Boesaki ja Winnie juhtimisoskust, et need kuulsa külastaja asjatut ajaraiskamist suutsid vältida.

☆

TEERIST (Crossroads) on mustade asula, mis aegade jooksul tekkinud ning kasvanud ilma riigi plaanimata ja kontrollita. Tähtsa teedesõlme ümber oli tekkinud üks osmik teise kõrvale ja ajajooksul kasvanud hiiglaslikuks asunduseks ning saanud koduks üle saja tuhandele neegrile.

Teerist asub umbes 20 km Kaplinnast ja on väga räpane, närune ja ebahügieeniline ala, mille elanikud eksiteerivad ebainimlikes tingimustes. Kümmekond aastat tagasi asus LAV valitsus energiliselt olukorda lahendama, kuid selles viletsate osmikute segaduses oli täiesti võimatu midagi parandada, sellepärast otsustas valitsus kogu asula ümber paigutada ja planeeris 2,6 km eemale täiesti uue asula — Khayelitsha, kus iga teeristlane võis osta, rentida või ise ehitada endale elumaja. Riik annaks tasuta transpordi ja neile, kes ise tahavad ehitada, telk elamiseks ja osa ehitusmaterjali prii. Ümberasumine pidi olema vabatahtlik, kuna tingimused olid ahvatlevad.

Kuid LAV valitsuse vastased (ANC j.t.) õhutasid edukalt teeristlasi — mitte kolima vaid võitlema valitsuse plaani vastu. Hirm reaktsionääride mõnituste ja ähvarduste eest mõjus nii, et ainult väike arv julges kolida. Siis määras valitsus 15. apr. 1984. a. 18-kuulise ooteaja ja ümberasumise tähtpäeva.

See tähtpäev on just nüüd saabunud, kuid massilise vastupropaganda tõttu pole midagi liikunud. Valitsus asus ümberasumiseks kasutama sundimist, mille järeldusel tekkis mässe, vägivalda ja põletamisi ning maailma ajakirjanduses tõusis tohutu kõmu peksmistest, tapmistest ja sunniviisil küüditamistest . . .

Tänapäeval on uus asula Khayelitsha rohkem kui pooltühi. Seal on 5136 maja lõplikult valmis ja 17,912 krunti veevarustuse, sanitatsiooni ja tänavatega. Seal on keskkool ja 20 algkooli (6 neist praegu lõpetamisel). Seal on 3 ühiskondlikku maja (communal center), 6 kliinikut ja 2 kaubanduskeskust — varsti (tempo: 625 ühikut kuu jooksul) on seal kõik kokku 126,500 ühikut valmis vastuvõtma teeristlasi.

Siinjuures peab mainima, et Ted Kennedy, Ameerika senaator, külastas Teeristi asulat 1985. aastal ja lausus, et see on üks kõige närusemaid, mida ta eales näinud. Sellele vaatamata õhutas ta neegreid protesteerima „küüditamise" vastu. Ühtlasi keeldus ta Khayelitshat külastamast.

Sinna ei viidud ka Coretta King'i — asjatult aega raiskama!

(SA Digest sept. 1986 j.t.)

Heino Riga

Jugoslaavia . . .

(Algus lk. 2)

ja ütlemata mõte ja kartus, mis kogu Jugoslaavia olukorra tagapõhjal lasub. Selleks on võimalus, et Jugoslaavia Föderatsioon võib laguneda ja sellesse kuuluvad rahvad omaenda riigid luua. Separatsiooni tendentsid on kõige sügavamalt juurdumas majanduslikult kõige arenenumas Sloveenia vabariigis, aga samuti Horvaatias.

See on viinudki arvamusele, et edaspidi või tekkida olukord, kus ainult armee on võimeline tagama Jugoslaavia Föderatsiooni terviklikkust.

Sõjaväevalitsuse kehtestamine tähendaks aga suuri kitsendusi nende vabaduste osas, mida Jugoslaavia elanikud omavad. On ju tegemist kõige vabama sisekorraga kommunistliku riigiga. Lagunemistendentside kasv võib aga kaasa tuua veel teisegi suure ohu, milleks on Nõukogude Liidu vahelesegamine. Moskva ei ole tõenäoliselt loobunud lootusest, et Jugoslaavia pöördub tagasi Moskva poolt juhitud „sotsialismileeri". Eriti võib Moskva vahelesegamist oodata siis kui mõni Jugoslaavia osa — näiteks Austria ja Itaalia piirilähedane Sloveenia — muutub omaette iseseisvaks riigiks ja ühtlasi hülgab kommunistliku korra. Moskvale oleks seda raske aktsepteerida ilma Jugoslaavia siseasjusse sekkumata.

1978. aastal ilmus Inglise erukindral John Hacketti raamat „Kolmas maailmasõda", milles esitati väljamõeldud tulevikuvisioon, kuidas sõda Nõukogude Liidu ja NATO riikide vahel aset leiab. Huvitav on siinjuures mainida, et raamatus esitatud stsenaariumi kohaselt oli kolmanda maailmasõja puhkemise otseseks katalüsaatoriks olukord Jugoslaavias ja nõukogude armee sissemarss sinna.

Esimene kokkupõrge vene ja ameerika sõdurite vahel leidis aset Sloveenia ja Horvaatia piiril, sest USA pidas vajalikuks pärast nõukogude sissetungi ka oma üksused kiiresti saata just Sloveeniasse.

Kuigi raamat oli fantaasiavili, paneb ebastabiilse olukorra kujunemine Jugoslaavias mõtlema.

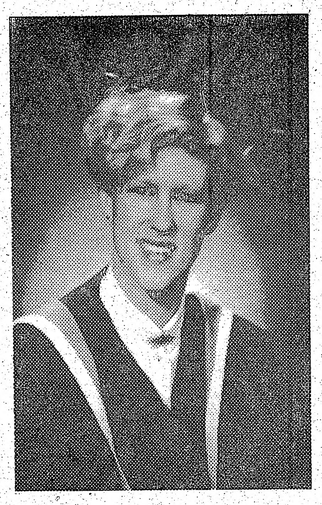

MERIKE LAINEVOOL

Sündinud 18. juunil 1963. a. Montrealis. Lõpetas Ryerson Polytechnical Instituudi School of Interior Design Bachelor of Applied Arts kraadiga. Keskkooli hariduse omandas Newtonbrook Secondary School'is. Akadeemiliselt kuulub korp! Filiae Patriae'sse.

KAI KIRSIVÄLI

Sündinud 20. septembril 1962. a. Torontos. Lõpetas Toronto Ülikooli B.Sc. N. (Nursing) kraadiga. Keskkooli hariduse omandas Don Mills Collegiate Instituudis. Praegu töötab meditsiiniõena Toronto Western haiglas. Kavatseb edasi õppida magistrikraadi saavutamiseks Nursing Administratsiooni alal. Akadeemiliselt kuulub korp! Filiae Patriae'sse.

ANNE L. KRIISA

Sündinud 1963. a. Torontos. Lõpetanud Toronto Ülikooli 1986. a. kevadel. B.P.H.E. kraadiga. Keskkooli hariduse omandas Thornlea Secondary School'is Thornhillis. Õpib edasi Toronto Ülikoolis. Akadeemiliselt kuulub korp! Filiae Patriae'sse.

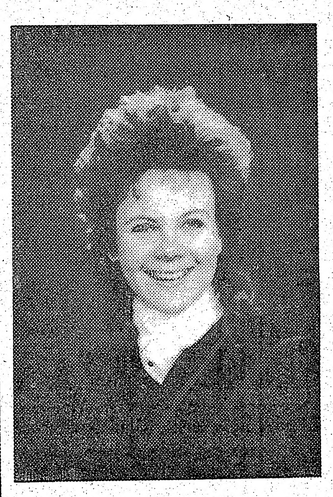

KARIN EPP OTS

Sündinud 20. oktoobril 1960. Lõpetas Osgoode Hall Law Schooli Torontos L.L.B. kraadiga. 1983. a. lõpetanud Toronto Ülikooli Bachelor of Physical and Health Education kraadiga. Keskkooli hariduse saanud Midland Avenue Collegiate Instituudis Scarborough'is. Töötab advokaadi firmas Green & Spiegel. Akadeemiliselt kuulub korp! Filiae Patriae'sse.

Lugejakiri Kaliforniast

Tere!

Parema postiteeninduse huvides muudeti VABA EESTLASE ilmumise päevi. Torontolased võibolla ei usu ega tahagi uskuda, et peamiselt nende huvides tehtud muudatus osutub eriti teretulnuks Vaikse ookeani kaldal.

Teisipäeval, 28. okt. '86 ilmunud leht nr. 80 (3279) jõudis San Francisco eeslinna San Carlosesse järgmise päeva pärastlõunaks. Neljapäeval, 30. okt. '86 ilmunud väljaanne nr. 81 (3280) saabus reede lõuna paiku. Hea tahtmise juures olnuks täiesti võimalik langeda esileheküljelt loetud kuulutuse ohvriks, lennupilet osta ning jõuda laupäeva õhtuks „Bumerangile" Toronto Eesti Majas.

Eks näe kaua kiri siitpoolt sinna läheb. Lõunast põhja on tee muidugi vastu mäge . . .

Päikesepaistet ja head tuju teile kõikidele,

Arno Bender

San Carlos, laupäeval, 1. nov. '86.

Kiri siia tuli neli päeva. Toimetaja.

Aidake kaasa

„VABA EESTLASE"

levikule, sellega aitate kaasa eesti keele säilitamisele!

LUGEJAKIRI

Kujuri poeg

Meie lehele saadeti hiljuti Toronto kunstniku Ants-Erik Vomm'i lugejakiri, milles ta kinnitab, et ta on kuulsa kujuri poeg. Eks lugege ise.

Ma olen kujuri poeg. Toronto Eesti Majas üks narvakas ütles kord, et mu isa August Vomm olla Leninist kuju teinud . . . Keegi rikas kaasmaalane, kes ka Prantsuse Lütseumis on käinud, olla Tallinnas alles hiljuti „Sirbist ja Vasarast" lugenud, et praegused kirjutajad Kodu-Eestis nutvat taga kohvik „Kultase" puureljeefi viikingite ajast iseseisvuse ilusama ajani. Ma mäletan, kui isa noore kujurina seda reljeefi tegi. Tänapäeval on „Kultase" nimi „Moskva".

Uruguai kujur German Cabrera, kes elab nüüd Montevideos, oli Caracase kunstikoolis 1948—1951 õppejõuks ja teab mind väga hästi. Tegin tema all ühe reljeefi, kus üks kohutav mees peksab ilusat naist. See mees oli sovjeti ülemvõimu sümbol ja see naine kujutas kannatavat kodumaad. Professor Cabrera tahtis, et ma rahu modeleeriks, aga ma olin tulihingeline eesti noor ja ma ei suutnud ennast muuta lasta.

Kui ma omal ajal „Ontario Place'is" töötasin, pidin tihtipeale ütlema, et ma eestlane olen. Tavaliselt taheti minuga siis kohe vene keelt rääkida, mida ma kahjuks ei oska. Üks kolmekümnetes hollandlanna polnud Eestist ja eestlastest oma eluaja jooksul üldse midagi kuulnud.

„Eaton Centre'is" töötasin Nikola Belishevski gallerii alal. Tutvunesind makedoonlaste ühiskonnaga. Üks jugoslaavlane ütles, et ta olla mu isast oma kodumaa ülikoolis õppinud.

Kui vahest mõni irvhammas Eestist midagi ei tea, või teada ei taha, siis ma olen ütelnud, et mingu ta kommunistlikku maailma, seal teatakse küll, kus Eesti on ja asub. Jugoslaavias õpitavat isegi ülikoolis.

Minu isa oli uhke minu Miki-Hiirte peale. „New Yorki" suitsetades või niisama mind „Kultasesse" kaasa võttes kasvatas ta mind miki-hiire vaimus, sest „Päevalehes" ju minu meelest muud ei olnudki.

Kui ma kolmekümnetes olin, jõudsin Kalifornia Disneyland'i. Walt Disney elas siis veel . . .

Maailmas oli kaks Skopast, isa ja poeg. Vana-Kreeka kujurid.

Kui noor olin, arvasin, et käin oma isa jälgedes, kuid ma ei teadnudki, et mu isa käis oma vanaisa Paavel Vommi jälgedes, kes olla Halliste kiriku puunikerdustega altari teinud. Nüüd sovjeti ajal olla see kirik ära põlenud.

Mu isa on teinud Tarvastu ja Viru-Nigula Eesti Vabadussõjas langenute mälestussambad ja palju muud, nii et mul on kahju kuulda, kui keegi ei tea, kes mu isa õieti oli ja kes mina õieti olen. Maailm kuula, ma olen kujuri poeg!!!

Ants-Erik Vomm

NEW YORK — Kummalisi eesnimesid on Armeenia kommunistlikud perekonnad hakanud andma oma lastele. Seal on esinenud järgmisi eesnimesid: Chevrolet, Telefon, Napoleon Bonapartovitsh jt. taolised. Keegi kommunistlik entusiast pani esmasündinud pojale nimeks: Täidame-viieaasta-plaani nelja-aastaga.

Tshernobõl ja Eesti

Meile saabunud viimaste teadete kohaselt on Tshernobõli katastroofi tagajärjed Eestis ulatuslikumad kui me teadsime arvata. Sellest kirjutab Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskuse esimees Ants Kippar:

RADIOAKTIIVSUS EESTIS

Tshernobõli tuumajõujaama katastroofi tagajärjel Eestit tabanud radioaktiivsuse taseme kohta puuduvad ametlikud andmed. Ühe radiatsiooni mõõtmisega tegeleva laboratooriumi juhataja väidab, et kiirituse tase ületas mõned päevad peale Tshernobõli avariid 8—9 korda loodusliku fooni, mis Eestis kõigub 10—15 mikroröntgeni vahel tunnis. Eraisikute poolt teostatud mõõtmised näitasid Tallinnas ja selle ümbruses kohati normaalsest 150 korda kõrgemat radioaktiivsust. Tshernobõlist tulnud radioaktiivsuse pilv tabas kõige enam Saaremaad ja Hiiumaad, kust on teateid suhteliselt rohketest surnultsündinud lastest. Samal ajal on andmeid lehmade ja lammaste ebanormaalsest suremisest maksakahjustustesse Viljandimaal, ja Rakvere ümbruses. Tshernobõli katastroofi kõrvalilminguks oli nõukogude tsiviilkaitsesüsteemi täielik võimetus tekkinud olukorrale reageerida kiirguse mõõteaparaatide puudumise või rikkisoleku ning elementaarseima informatsiooni sülustamise tõttu.

SUNDMOBILISATSIOON

Tshernobõli kõristus- ja saneerimistöödele saadetud eestlaste sundmobilisatsioon algas 7. mai 1986. a. ööl ja hommikul. Mobilisatsioon teostati sõjaväelises korras. Ainuüksi Pärnu linnas jagati välja 900 mobilisatsioonikutset, kuid inimesi saadeti ka Tallinnast, Tartust, Viljandist, Võrust, Kohtla-Järvelt ja mujalt. Äraviimine toimus ootamatult ja ebainimlikult. Mobilisatsioon oli vormistatud kahekuulise kordusõppusena.

Sundmobilisatsioon tabas eelkõige arste, traktoriste, autojuhte, keevitajaid, elektrikuid ning oskustöölisi. Arstid suunati massaborte tegema, mis kõigi 30 km raadiusega ohutsoonis viibinud rasedate naiste suhtes oli kohustuslik. Traktoristid ja autojuhid pandi ekskavaatoreile radioaktiivsusest rikutud mullakihte äravedama ja uut mulda asemele tooma. Paljud pandi käsitsi labidaga mulda kühveldama või voolikutega hooneid ja puid pesema. Kaitserõivad puudusid. Radioaktiivsuse kaitseks anti ainult marlist mask suu ja nina katmiseks. Sundmobiliseeritute tööpäev kestis kella kuuest hommikul kuni kella kaheksani õhtul. Kuu jooksul anti kaks vaba päeva. Elati telklinnades. Toit oli äärmiselt kehv. Meestele anti tööle minnes küll radioaktiivsuse mõõturid, kuid need olid lukustatud. Peale tööd tulid mõõteaparaadid ülemuste kätte anda, kes neid suletud ruumis kontrollisid. Meestele tehti järjekindlalt teatavaks, et kiirgus on „normaalne".

Tshernobõli saatamispiirkonda senini saadetud eestlaste üldarv ulatub ümmarguselt 4.000-le. Neist on umbes 2.500 alaliselt saneerimistöödel. Sundmobilisatsiooni korras toimunud ja jätkuv küüditamislaine tähendab paljude eestlaste tervisele kõige tõsisemat ohtu. Tuleb arvestada suguvõimetusega, vähktõvede sageduse tõusuga jne. Tshernobõli katastroof on juba põhjustanud ka surmajuhtumeid. Jõhvi linnast teatatakse, et kaks seal elanud ja Tshernobõli saadetud ohvitseri on peale tagasitulemist kiirgushaigusesse surnud.

Kiviõlist pärit tööline nimega Tartu Vabar suri paar nädalat peale Tshernobõlist kojujõudmist radioaktiivsest kiirgusest saadud vigastusse. Kui Tartu linnast pärit tööline, kellele osutati kiidusõnu erilise tööpanuse eest saastamispiirkonnas, pärast kojujõudmist peatselt suri, ei mälestanud teda enam keegi. Haiglates, eriti aga Tartus, ootavad oma kurba saatust paljud kiiritusest tabatud eestlased. Eestlasi, kes Tshernobõli saneerimistöödel kiirituse tagajärjel haigestusid, ei lasta paanika tekkimise vältimiseks üldse koju.

Tartu linnast pärit, sundmobiliseeritud noormees kirjutab sugulastele, et teda koos kaaslastega kasutatakse Tshernobõlis katsealusena. Täies kaitseriietuses pannakse neid ruumi, mille põrandale on valatud radioaktiivset vedelikku. Neid lastakse seal teatud aeg viibida. Kontrollivad ülemused selgitavad, et sel teel „harjutatakse" neid kiiritust välja kannatama. Kirja saatja rõhutab, et pärast selliseid katsetusi on katsejäneste enesetunne väga halb.

STREIK TSHERNOBÕLIS

Kui juuni lõpus sundmobilisatsiooniga Tshernobõli katastroofipiirkonda veetud eestlastele teatati, et nende kahekuulist „kordusõppuste" aega on pikendatud nelja kuuga, st. kokku kuuele kuule, jätsid nad töö seisma. Kolmesajapealine meeste grupp läks ülemuste juurde selgitust nõutama. Konfrontatsioonil juhtkonnaga tekkisid kähmlused — käest kinnivõtmised, põlvemüksud tuharatesse ja liiva silma viskamine. Petetud mehed saatsid Moskvasse kollektiivse kaebe- ja protestikirja. Mehi rahustamise otstarbel lõbustama saadetud eesti estraadikunstnikud vilistati välja. Meeste endi poolt organiseeritud isetegevuse sisu polnud kaugeltki „riigitruu". Eestlaste poolt sooritatavad saneerimistööd seisid juuli esimeste päevadeni.

Juuli lõpus käis Tshernobõlis asuvaid eestlasi „ülevaatamas" Eesti NSV sõjakomissar Roomet Kiudma. Tal oli kaasa võetud populaarne popansambel „Vitamiin". Ansambli juht Peeter Vähi keeldus aga kaasa sõitmast ning ansambli liikmed oli enne sõitu suures mures, kas minna või mitte.

Ajakirjanik Tõnis Aviksoni artiklid, mis Tshernobõli „streigist" ilmusid augusti 1986 Tallinnas väljaantavas noorkommunistide lehes „Noorte Hääl", pidid enne lehte minemist taluma 43 kärbet ja ümbertegemist tsensuuri poolt. Tõnis Avikson ise kutsuti kompartei keskkomiteesse aru andma. Talle tehti selgeks, et vajalikest kärbetest ja ümbertegemistest loobumisel ootab teda „kordusõppuste" korras saastupiirkonda saatmine. KGB sundis teda isegi koostama 4-lehekülje pikkuse „patukahetsemise" kirja.

HUKKAMISED TSHERNOBÕLIS

Tshernobõli streik lõppes tuhandete eestlaste osas võimuvahenditele allumisega ja saneerimistööde jätkamisega. Kuid mitte kõik ei nõustunud eluohtlikke tööülesandeid taas-alustama. Vaatamata korduvatele „veenmistele" ja ähvardustele keeldusid 12 töölist seda tegemast. Uue vastuhaku vältimiseks ja distsipliini kõvendamiseks hukati need 12 sundmobiliseeritud erivalvekomando poolt mahalaskmisega.

Nõukogude dessantväe reservleitnant, diplomeeritud insener Gunnar Hagelberg topiti ühel juulipäeval vägivaldselt autosse ning viidi Tallinna sõjakomissariaati, kus ta sai korralduse kohe seks Tshernobõli sõitmiseks. Kohalejõudes allutati talle kümme automaatrelvadega varustatud sõdurit. Valveteenistuse venelasest ülemalt sai Gunnal Hagelberg käsu saneerimistööst keelduvate meeste koheseks tulistamiseks. Alluvate sõdurite osas anti talle käsk nende tulistamisest keeldumisel otseseks mahalaskmiseks. Gunnar Hagelberg saadeti augustis raskelt kiiritushaigena koju. Ta suri paar nädalat peale kojujõudmist.

DEMONSTRATSIOONID EESTIS

Seoses tuhandete eestlaste Tshernobõli küüditamisega on ka okupeeritud Eestis toimunud demonstratsioone. Tallinnas, Tartus, Pärnus ja mujal teostatud väiksemate demonstratsioonide osavõtjate arvu kohta puuduvad teated. Küll aga olid Tallinnas viibivad soome turistid tunnistajaiks, kui hotell „Viru" ees üks noormees protesteeris enda sundtööle saatmise vastu plakatiga, millel seisis lugeda „Ma ei taha olla katsejäneseks". Plakatile oli märgitud ka ta nimi „Richard Hinkanen". Demonstrant põletas pealtvaatajate nähes protestiks oma sisemaise Nõukogude passi. Richard Hinkaneni edasise saatuse kohta puuduvad teated.

TSHERNOBÕLIST EVAKUEERITUD TALLINNAS

Enam kui sajatuhandest Tshernobõli katastroofipiirkonnast evakueeritust on ümmarguselt 3.000 ukrainlast paigutatud Tallinnas, Lasnamäel, peamiselt venelaste jaoks ehitatud kõrgmajadesse. Paljudel Tallinna asukail, kelledele oli juba antud korterivõtmed sinna asumiseks, võeti need evakueeritute jaoks ära. Protesteerijaid lohutanud venelastest ametnikud järgmise küünilise märkusega: „Ärge muretsege, sest 3-aastaga on nad kõik surnud". Arvatakse, et 1986. a. lõpuks tõuseb Tallinnasse toodud evakueeritute arv 5.000-le.

Mai keskel paigutati mitu tuhat evakueeritud ukraina ja valgevene last okupeeritud Eestis asuvaisse nn. pioneerilaagreisse. Peale seda, kui nad esimestel päevadel koos eesti lastega päiksevanne olid võtnud ja poolalasti supelnud, tundsid nad end halvasti ja paljud haigestusid. Laagriarstid tegid kohe neile lastele korralduse alaliseks riiete kandmiseks.

Eestlased on konstateerinud ebanormaalselt palju surmajuhtumeid Eestisse evakueeritud täiskasvanute, eriti aga laste seas.

Nõukogude tuumajõujaamad Eestis ja naabermaadel.

TSHERNOBÕL JA TOITLUSOLUKORD EESTIS

Arvates 1986. a. juuni lõpust halvenes okupeeritud Eestis olukord või, värske koore ja liha osas. Ametlikult öeldi, et Eesti NSV piima- ja lihaplaanid olevat täitmata. Tegelikult aga suunatakse mainitud saadused lisakohustusena Ukrainasse. Radioaktiivsed Ukraina toiduained, nagu või, suhkur, kompvekid, mahlad jne. saadetakse aga „vennaliku abina" Eestisse. Augustis oli Tallinna Liha- ja Konservikombinaat sunnitud vastuvõtma 30 tonni eriti kõrge radioaktiivsusega liha Ukrainast. See liha segati kümneprotsendilise lisana kombinaadi vorstitoodetesse. Põltsamaal on olnud müügil Gomelis toodetud kõrge radioaktiivsusega margariini.

Eesti peab saatma täiendavaid koguseid liha- ja piimatooteid ka Moskvasse, kuna seal ukraina toodangut vastu ei võeta. Pahameelt on tekitanud ka asjaolu, et peale riiklike lihahindade tõstmist tuleb tarbijal Eestis osta suitsuvorsti ja sinki (kui neid ärides juhtub üldse olema) hinnaga 7 rubla kilo. Moskva aga saab neid tooteid Eestilt endiselt hinnaga 3 rubla kilo.

Eestis on 1986. a. teiseks pooleks drastiliselt vähendatud oma rahva tarbimiseks lubatud liha ja piimasaaduste norme, kuna neid tooteid tuleb jätkuvalt saata Ukraina „abistamiseks". Tallinnas tegutsevate restoranide ja sööklate nn. lihafondi on kärbitud üle 50 protsendi.

RADIOAKTIIVSED OHUALLIKAD EESTIS

Okupeeritud Eesti kõige konkreetsemaks ohuallikaks on Tallinnast 30 km läänes asuv Paldiski tuumareaktor, mis toodab plutooniumi aatomiallveelaevade kütuseks. Nõukogude aatomiallveelaevad käivad Paldiski sõjabaasis regulaarselt kütust vahetamas. Aatomiallveelaevadel oleva eriti tugeva kiirituse tagajärjel on mitmed neil aega teeninud eestlased jäänud ilma juustest ja silmaripsmeist. Aatomiallveelaevade ja plutooniumireaktori tuumajäätmed säilitatakse Tallinnast 10 km lõuna pool, Sakus asuvas betoonbunkris. Kuna okupatsioonivõim kavatseb nüüd sulgeda ka Tallinnast põhja pool asuva Prangli saare ja Haapsalust lääne pool paikneva Vormsi saare, siis on karta, et sinna ratatakse uued aatomiallveelaevade baasid.

Eesti on ümbritsetud aatomijõujaamadest. Eesti rannikust 100 km põhja suunas töötab Loviisas, Soomes, venelaste poolt ehitatud kahe reaktoriga aatomijõujaam. Eesti rannikust 350 km lääne suunas asub Forsmarkis, Rootsis, kolme reaktoriga varustatud aatomijõujaam. Eesti piirist 250 km lõunas asub venelaste poolt Leedus, Ignalinas, rakendatud nelja reaktoriga Tshernobõli-tüüpi aatomijõujaam. Eesti idapiirist, st. Narvast, 70 km kirde suunas töötab Leningradi lähedal, Sosnovõi Boris, nõukogude nelja reaktoriga varustatud Tshernobõli-tüüpi aatomijõujaam.

Eestlased ei kannata ainuüksi nõukogude okupatsiooni, venestamise ja uue küüditamislaine all. Niigi tumedat Eesti taevast varjutab nüüd ka aatomitont.

Stockholm 1986-10-30

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus
Ants Kippar, esimees

Mootorratta-gangster tunnistas end süüdi

Stanley McConnery, kes oli Ontario Ülemkohtu ees uimastitega kaubitsemise eest ja kellest me oleme juba varem kirjutanud, tunnistas end süüdi kokaiiniga äritsemises ja sai 5-aastase vanglakaristuse. Kohtuprotsess tema kahe kaaslase, Bobby Marsh'i ja Terry Smith'i vastu jätkub. McConnery oli „Lindpriide" mootorratta-jõugu St. Catharines' osakonna päälik.

Kristjan Meikop

KEELEKURS

II

Aga veel! Kas peame tõesti ni mõnedki võõrsõnad märkima ja kirjutama ligikaudselt põhjusel, et trükiladujal magasinis pole vasta- vat märki? Toome näiteks sõnad bees, orans ja sahh. Pole keeldu anda need edasi võõrkeelsel kujul beige, orange, schack (male) või schah (võimur), ent see pole eesti- pärane ja kas peame veel kauaks leppima pooliku ning ligikaudse moodusega — beezh, oranzh, shack — shahh või veelgi imeli- kum chef? Kas tulevased tunnid toovad tuska ja norgu või rõõmu.

Senised read nurisevad keeletae- va paksude pilvede üle, kuid kor- raks lööb särama ka päikesekiir ja tuju tõuseb, kui leidsin kuld-ivake- se. Ös annab täie õiguse väljendile ‚pärast seda' senise ‚peale seda' asemel. Kiitus ja aplaus! Omet kord! Aga millal jõuab see laiema te ringide teadvusse? Aug. Mälgu äsjane memuaarteos kannab vee tiitlit ‚Peale päeva-pööret'. Eks ootame!

Ootan samuti, millal (mill) saa me õige lühendi sõnale millal -mil pro mil? Senine mil lühendab ni millel kui ka millal. Või on siin k võrdsustamine, et millel - millal Mõisted pole ju ometi võrdsed!

★

Kirjakeele lähenemine rahvakee lele võtab üha enam hoogu ega te veel, kus on lõpp. Senised muuda tused on siiski veel kuidagi talutа vad, kuid hakkab aina kerkima pi vi, pikse-kärgatusi ja mürinat.

Sattus nimelt kätte üks kodu maine väiketrükis ‚Meie igapäeva ne keel', kus nii mitmedki keele pead toovad esile veelgi radikaalse maid lähenemisi. Esimene nei oleks **tingiva kõneviisi** tasalülitam

Pöörased

Keegi ütles hiljuti:

„Paistab, et tänavu on ma ilm hulluks läinud."

Paistab küll.

Paiguti enam, paiguti vähe ja märki sellest on saanud ig mees. Oma särk on ihule lähe mal — kirjutajale andsid Pari pommiplahvatused hullumaj tunde kätte.

1986. aasta globaalsed hull sed lähtuvad aga hoopis kaug malt, tundub — need pääst valla NLKP kongress Mosk linnas.

Üks pisikene näide sealt:

Nõukogude Liidu energeetik ja elektrifikatsiooni minist Maiorets ütles NLKP XXV kongressil:

„. . . Energiatootmise tõstm ne vaid ühe protsendi võrra o masolevates elektrijaamad toob kaasa tõhusa tööviljaku kasvu . . ."

Nojah.

Tõsteti ja saadi Tshernobõl

Nähtavasti oli nõukogude m janduse „särk" viidud staadiu kus ta pidi rebenema.

Brezhnevi — „asjad on na on" — taktika juures pidas v vastu. Uutmist enam mitte, k rises.

Kärises sotsialistliku plaa majanduse müüt. Kärises ko päeva enne „rahvusvahelist t lispüha" — esimest maid.

Teine müüt jäi — sõjamasi

Nüüd on kärisenud seegi jälle kolm päeva enne suurt gipüha — sedapuhku konstit sioonipäeva. Nimelt alustas j siis Nõukogude Liit „Ühepo selt desarmeerimist" uputa Bermuuda saarestikust 880 m

estis ja naabermaadel.

on mitmed neil aega teeni- eestlased jäänud ilma juus- a silmaripsmeist. Aatomiall- evade ja plutooniumireaktо- umajäätmed säilitatakse Tal- st 10 km lõuna pool, Sakus s betoonbunkris. Kuna atsioonivõim kavatseb nüüd da ka Tallinnast põhja pool a Prangli saare ja Haapsa- lääne pool paikneva Vormsi , siis on karta, et sinna ra- se uued aatomiallveelaeva- asid.

sti on ümbritsetud aatomi- amadest. Eesti rannikust km põhja suunas töötab Lo- , Soomes, venelaste poolt tud kahe reaktoriga aatomi- am. Eesti rannikust 350 km suunas asub Forsmarkis, sis, kolme reaktoriga varus- aatomijõujaam. Eesti pii- 250 km lõunas asub venelas- oolt Leedus, Ignalinas, ra- atud nelja reaktoriga Tsher- li-tüüpi aatomijõujaam. idapiirist, st. Narvast, 70 kirde suunas töötab Lenin- lähedal, Sosnovõi Boris, ogude nelja reaktoriga va- tud Tshernobõli-tüüpi aato- ujaam.

estlased ei kannata ainuüksi ogude okupatsiooni, venes- se ja uue küüditamislaine Niigi tumedat Eesti taevast tab nüüd ka aatomitont.

ockholm 1986-10-30

Eesti Vangistatud Vabadus- võitlejate Abistamiskeskus
Ants Kippar, esimees

ootorratta- ngster tunnistas l süüdi

anley McConnery, kes oli ario Ülemkohtu ees uimasti- kaubitsemise eest ja kellest oleme juba varem kirjuta- , tunnistas end süüdi kokkui- äritsemises ja sai 5-aastase glakaristuse. Kohtuprotsess a kahe kaaslase, Bobby sh'i ja Terry Smith'i vastu ub. McConnery oli „Lind- de" mootorratta-jõugu St. harines' osakonna päälik.

Kristjan Meikop

KEELEKURSUS

II

Aga veel! Kas peame tõesti nii mõnedki võõrsõnad märkima ja kirjutama ligikaudselt põhjusel, et trükiladujal magasinis pole vastavat märki? Toome näiteks sõnad bees, orans ja sahh. Pole keeldu anda need edasi võõrkeelsel kujul: beige, orange, schack (male) või schah (võimur), ent see pole eestipärane ja kas peame veel kauaks leppima pooliku ning ligikaudse moodusega — beezh, oranzh, shack — shahh või veelgi imelikum chef? Kas tulevased tunnid toovad tuska ja norgu või rõõmu.?

Senised read nurisevad keeletaeva paksude pilvede üle, kuid korraks lööb särama ka päikesekiir ja tuju tõuseb, kui leidsin kuld-ivakese. Ös annab täie õiguse väljendile ‚pärast seda' senise ‚peale seda' asemel. Kiitus ja aplaus! Ometi kord! Aga millal jõuab see laiemate ringide teadvusse? Aug. Mälgu äsjane memuaarteos kannab veel tiitlit ‚Peale päeva-pööret'. Eks ootame!

Ootan samuti, millal (mill) saame õige lühendi sõnale millal -mill pro mil? Senine mil lühendab nii millel kui ka millal. Või on siin ka võrdsustamine, et millel - millal. Mõisted pole ju ometi võrdsed!

☆

Kirjakeele lähenemine rahvakeelele võtab üha enam hoogu ega tea veel, kus on lõpp. Senised muudatused on siiski veel kuidagi talutavad, kuid hakkab aina kerkima pilvi, pikse-kärgatusi ja mürinat.

Sattus nimelt kätte üks kodumaine väiketrükis ‚Meie igapäevane keel', kus nii mitmedki keelepead toovad esile veelgi radikaalsemaid lähenemisi. Esimene neist oleks **tingiva kõneviisi** tasalülitamine. Küllap vist on õpetamisel raskusi, et tehakse lihtsustamisi mitmel alal. Tingiv kõneviis oli seni isikulõppudega: oleksin, oleksid, **oleks,** -ksime, -ksite, -ksid, aga nüüd on viidud kõik ains. 3. isiku **oleks** juurde. Endine moodus näitas kohe millise isikuga on tegemist, nüüdne moodus nõrgendab muljet, ei saa enam rõhutada. Rahvapärimuses on ‚oleksil' paha poisi nimi, eks aru ju saab, kuid mis on sellega võidetud? Keeleõpetajail vaevalt vähem tööd, kuid isikupärasus kaob, kõik loobitakse ühte patta.

Vähe veel sellest! Polnud just kerge moodustada mitm. 3. isikut III-vältelistes sõnades lõpuga -ne ja -s (omastavas -se) sõnatüüpides **kursus** ja **endine,** (ikka jälle see neetud välde), seepärast lihtsustatakse sellega, et endiste kursusi, katkisi, kinnisi, aktusi jpt. asemele kirjutada kursuseid, endiseid, alguseid, oskuseid ja lolluseid! O sancta simplicitas — püha lollus! Kaob absoluutselt ja igaveseks tahe õpetada veel emakeelt. Ei suudaks kohaneda, tekib õhupuudus ja lämbumistunne. On see veel eesti keel, kui kirjutame: eestlaseid, tööliseid, liitlaseid, pikkuseid, laiuseid, prantslaseid, hiinlaseid ja türklaseid. Jaan Lattik ütelnud kord tabavalt: „Kui Jumal tahab üht inimest või rahvast karistada, siis võtab ta karistuseks ära mõistuse." Kas seda uskuda?

Ent eesti keel elab kõikide vastutuulte kiuste ja anname ruumi mõnele soovitatud sõnale: stiimul ‚ajend', ‚virgutus, meelas, meela, ‚hirmur', oles ‚olend' tõkis ‚sulgur', rts spärr, võimur ‚võimumees', palvur ‚palveränd ur, pilgrim', rakendatud juba tõlkimisel.

„Rahvuslik Kontakt"

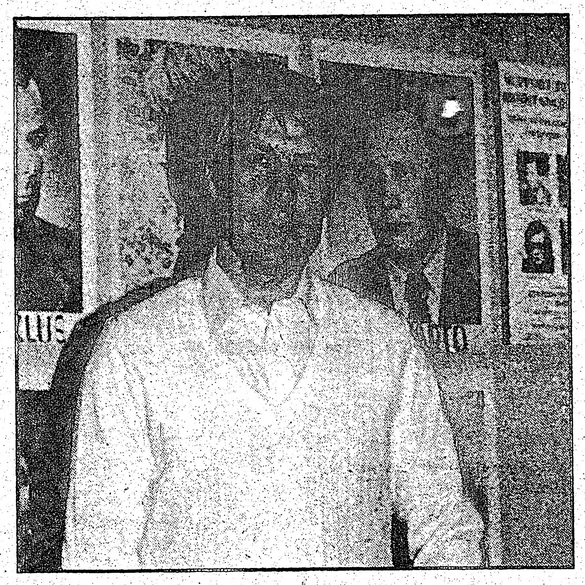

Läände pääsenud meremees Lembit Zilinsky vangistatud eesti vabadusvõitlejate piltidega afishi taustal.

Äsja Eestist tulnud põgenik kohaneb kiirelt Rootsis

Pool aastat tagasi, põgenes tüürimees Lembit Zilinsky nõukogude kalakaitse inspektsioonilaevalt „Saare" Slite sadamas Gotlandil. Sündmus, millele eelnes laeva hõivamine koos meeskonnaga, äratas suurt tähelepanu Lääne massiteabevahendeis.

Oleme varem saanud Lembit Zilinskyga põgusalt vestelda ühel tema külaskäigul Stokholmis — tookord rootsi politseivõimude loal, mil ta sai veeta pool päeva Eesti Majas, esinedes pressikonverentsil rootsi- ja välispressile.

Vangistatud Eesti Vabadusvõitlejate Päeval oli Zilinsky energiliselt kaasa aitamas päevakohaste plakatite monteerimisel ja ülespanemisel Nõukogude Suursaatkonna vahetus läheduses Mariebergi linnaosas. Saime temaga ka pikemalt juttu vesta pärast pingutavat käte külgepanemist, et täpsemalt kuulda tema elukäigust vaba inimesena Rootsis, kellele juba on „oma tuba, oma luba". Esmalt soovisime teada, kuidas läks kohanemine Rootsi oludega.

— Uskumatult hästi! Ma ei oleks arvanud, et kohe esimesest päevast peale võib ennast tunda nii kodusena ja rahulikuna.

— Kas oli mõningaid asjaolusid, mis näisid imelikkudena?

— Imelikuna võis näida see, et Rootsi politseinikud võtsid mind Slite sadamas vastu naeratavate nägusega. Usun, et kui Nõukogude poolel niimoodi oleks juhtunud, siis oleks mul olnud automaadi toru esimeseks vastuvõtjaks . . .

TASUTUD KURSUS

— Kuidas areneb rootsi keele õppimine, mis ju edaspidiseks töö saamiseks väga oluline?

— Minule oli see absoluutselt tundmatu keel ja tundub täiesti uskumatuna, et ma nüüd kuue kuu möödudes võin selles keeles juba kergelt suhelda. Siinne võõrkeele õpetamise metoodika on hoopis teine kui Nõukogude Liidus, kus seda tegelikult ei tahetagi inimestele õpetada. Kohaliku keele omandamisega saaks ju välismaalane liiga palju nõukogude siseoludest teada ja sellest, kuidas inimesed seal elavad. Olen juba saanud 200 koolitundi õpetust, kokku on ette nähtud seitsesada tundi tasulistel kursustel. See tähendab seda, et ma käin siin koolis ja saan selle eest raha! Kui ma esimene kord läksin õpperaha järele, siis ei suutnud kuidagi kätt välja sirutada selle raha vastu võtmiseks. Ma ei olnud ju mitte midagi kasulikku teinud, et seda saada . . .

— Missugust majanduslikku toetust annab Rootsi Sotsiaalamet peale õpperaha?

— Seda saades ei taha nagu uskuda, et see kõik on võimalik! Ma saan 1900 krooni kuus. Sellest jätkub toiduks ja jääb järelegi, kui pole suitsetaja.

Peale selle saab kaks korda aastas — kevadel ja sügisel riiete ostmiseks raha. Kui on siiajäämine otsustatud ametivõimude poolt, siis saab mööbliostmiseks ka vastava summa. Mina sain 14 700 krooni. Siia juurde tuleb eraldi televiisori, tolmuimeja ja raadioaparaad ostmine. Üüriraha ma kätte ei saa, see makstakse otse sotsiaalameti poolt välja. Mul on ka telefon juba olemas. See on imelik — Tallinnas olin järjekorras 15 aastat, nüüd on juba 17 aastat täis. Kuid siin — niipea kui olin abonendi põhisumma ära maksnud öeldi mulle, et nelja päeva jooksul on telefon sisse lülitatud. See toimus aga juba esimese päeva õhtul . . .

VAHEKORD KAASMAALASTEGA

Küsimusele, milliseks on kujunenud Zilinsky vahekorrad siinsete kaasmaalaste ja organisatsioonidega, vastab ta mõtlikult et nõukogude propaganda järgi „kaklevad eestlased siin hirmsasti omavahel". Temal oli ka niisugune tunne, et Rootsi tulles tuleb kaasmaalastest vist eemale hoida . . .

— Aga minul ei ole mitte kellegagi mingit konflikti olnud, ja vastupidi eelpoolmainitud arvamisele on mind kohe väga hästi vastu võetud.

— Olite kaasas niihästi lipukandjana kui ka päevakohase proklamatsiooni ettelugejana vene saatkonna ees vangistatud Eesti Vabadusvõitlejate päeval. Millised olid teie tunded ja muljed?

— Ausalt öeldes see oli vapustav . . . Nii soe, südamlik ja kuidagi hea tunne oli kõndida rahvusvärvide lehvides, ja isegi linnas olid meie lipud vardas. Nende lippude all, millede all meie isad saavutasid meie maale vabaduse ja mille siis veristes võitlustes pidi loovutama, võisin vaba mehena kõndida läbi Stokholmi tänavate. See oli midagi täiesti seletamatut. Teie olete sellega siin juba harjunud, teie jaoks on niisugused rongkäigud juba tavaline asi. Teiseks oli uskumatult tore, et meil nii palju toetajaid on teiste rahvuste poolt, näiteks soomlased oma suure delegatsiooniga, norralased ja rootsi parteide esindajad. Minule jättis eriti sügava mulje Birgit Friggebo, liberaalse rahvapartei esindaja, kes kõneles ka nõukogude saatkonna juures. Ma sain tema rootsikeelsest sõnavõtust küllaltki palju aru.

Lembit Zilinsky meenutab siinjuures Vabadusristlemist Läänemerel, millest teatavasti Birgit Friggebo ka osa võttis. Ma olin siis Eestis ja meil läks süda soojaks tundes, et meid ei ole unustatud. Et meid toetab Lääs. Ainult ühte sooviksin väga, et eestlasi rohkem osaleks nendes üritustes, mis kodumaale näitavad, et sealseid kaasmaalasi pole unustatud.

Lõpuks küsime, kas endisel tüürimehel on väljavaateid tulevikus mõnel rootsi laeval teenida, kui näiteks vastavad eksamid sooritatud.

— Tegelikult Rootsis antud momendil meremehi küll vaja ei ole. Mind see üldse ei kurvasta, sest Stokholm on nii „tööd täis", et hakka kasvõi homme tööle, kui vähegi tahab tööd teha. Võiksin praegugi tööle minna isegi ilma keeleoskuseta, näiteks laotööliseks jäätist transportima! Saada sellise töö eest vabalt oma 7000 krooni kuus, see oleks ju kohutavalt suur raha minutaolisele. Aga praegu on peaasi selgeks saada rootsi keel! Lembit Zilinsky lisab, et ta on „lihtsalt õnnelik ja kahetseb ainult, et ta nii hilja otsustava sammu ette võttis".

Karin Saarsen/EPL

Pöörased

Keegi ütles hiljuti:

„Paistab, et tänavu on maailm hulluks läinud."

Paistab küll.

Paiguti enam, paiguti vähem ja märki sellest on saanud igamees. Oma särk on ihule lähemal — kirjutajale andsid Pariisi pommiplahvatused hullumajatunde kätte.

1986. aasta globaalsed hullused lähtuvad aga hoopis kaugemalt, tundub — need päästis valla NLKP kongress Moskva linnas.

Üks pisikene näide sealt:

Nõukogude Liidu energeetika ja elektrifikatsiooni minister Maiorets ütles NLKP XXVII kongressil:

„. . . Energiatootmise tõstmine vaid ühe protsendi võrra olemasolevates elektrijaamades toob kaasa tõhusa tööviljakuse kasvu . . ."

Nojah.

Tõsteti ja saadi Tshernobõl.

Nähtavasti oli nõukogude majanduse „särk" viidud staadiumi, kus ta pidi rebenema.

Brezhnevi — „asjad on nagu on" — taktika juures pidas veel vastu. Uutmist enam mitte, kärises.

Kärises sotsialistliku plaanimajanduse müüt. Kärises kolm päeva enne „rahvusvahelist töölispüha" — esimest maid.

Teine müüt jäi — sõjamasin.

Nüüd on kärisenud seegi ja jälle kolm päeva enne suurt riigipüha — sedapuhku konstitutsioonipäeva. Nimelt alustas just siis Nõukogude Liit „Ühepoolselt desarmeerimist" uputades Bermuuda saarestikust 880 miili kaugusele ja 5000 meetri sügavusele oma aatomiallveelaeva, mille pardal 16 tuumapeadega ballistilist raketti.

Nojah, oktoobripühad on ukse ees.

Müüdid on küll läinud, aga pöörastel pöörasust jätkub. Hullus on jäänud.

Tänaste nõukogude liidrite küünilisus on piiritu. Välisministriks tõstetud KGB kindral kuulutab Kanada pealinnas:

„. . . kiiresti peate mõjutama oma suurt naabrit, et Afganistani-probleem leiaks soodsa lahenduse . . ."

Kanukid võivad nüüd mõjutama hakata ja „suur naaber" ollagi mõjutatav, kuid tundub, et USA presidendil, kõigi tema võimete kiuste, on üsna raske Afganistanist välja viia . . . nõukogude vägesid. Selles ju Afganistani-probleem seisneb.

Jah, pöörased panevad hirmuga mõtlema lähenevale revolutsioonipühale.

Aarne Vahtra

Maavärisemine ohvriterikas

El Salvadori maavärisemine Kesk-Ameerikas oli eriti ohvriterikas pealinnas San Salvadoris, kus paanikat tekitasid järeltõuked järgnevatel päevadel. Ametlikult kõneldakse 260-st surnust. Punane Rist on aga kindel, et surnuid on üle tuhande. 150 000 inimest on kaotanud kodud, nendest 60 protsenti on kaotanud kõik, mida nad omasid.

Renate Sõrra

RÄNDUR

Me oleme kõik rändurid,
teedel, milledel sammugi
ette ei näe.
Kas üle mäe,
all orgude põhjas,
kõrbes, tühjas
või aasadel täis õitsvaid lilli.

Meid kannab saatuse võim.
Saatus! Missugune mõiste!
Kas suudame,
kas jõuame
sinna tungida,
selgitada
raudset looduse seadust.

Kuningas uhke — ehk kerjus, sant,
rändurid on mõlemad maa peal.
Saatuse vägi
neid koos nägi
kõrvuti sammus,
sandil vammus
kaltsudes — kuningas
hermeliinis.

Kuhu jõuad sa maine rändur?
Ei vastust taha sa kuulda?
Päev ootab ööd,
kord lõppend tööd,
hall, tuhm rannik,
pärjad, sõiduk.
R ä n d u r — otsas su teekond.

SPORT

Spordi-masterid pühitsesid karika-võitu

Reedel, 31. oktoobril korraldatud pidulikul koosviibimisel pühitsesid meie spordimasterid järjekordselt perekonnaliikmete ja spordisõprade rohkearvulisel osavõtul Eesti Maja kohviku ruumes oma eduka hooaja lõppu ja klubide-vahelise rändkarika võitu, milline võideti sel aastal kolmandat korda järjest. Külaliste hulgas viibisid ja austasid õhtut oma osavõtuga ka meie internatsionaalid Ralph Viksten, Max Jensen ja Agu Kiili.

Avasõnas ja tervituskõnes tänas esimees Jaan Lents kõiki õhtust osavõtjaid ja klubi veterane nende panuse eest möödunud hooajal. Eriti tõstis ta esile Karl Treid'd, Valden Sadul'at, Jaan Roos'i, Art Jaago't, Uno Limit'it ja Helgi Pedel'it, kelle saavutused paljudel võistlustel on olnud eriti märkimisväärsed.

Järgmisena andis Arvo Tiidus üksikasjalise ülevaate möödunud hooaja sportlikust tegevusest ja võistlustest Ontarios, Quebecis, New Yorgis, Minnesotas, P. Karolinas, Floridas, jne., kus meie veteranid on võitnud hulgaliselt medaleid — peamiselt kulda — ning saavutanud mitmeid Kanada- ja Maailma-rekordeid. Nelja neist, — Treid, Sadul'at, Jaago't ja Limit'it, kes on enamasti üheskoos käinud, nimetas ta meie „kullakaevajateks". Ühtlasi andis ta lühida ülevaate meie enda klubi poolt korraldatud klubide-vahelise võistluse käigust ja tänas kõiki kohtunikena ning ametnikena kaasaaitajaid nimeliselt. Seejärel kutsus A. Tiidus välja kohalolevad võiduka meeskonna liikmed ja pr. Kalm'i ning pr. Roos'i poolt riputati neile kaela võidumedalid. Külaliste hulgast tutvustas veel ja õnnitles A. Tiidus dr. Jüri Daniel'i, kellele hiljuti anti tema suurte teenete eest spordi ja kehalise kasvatuse alal Kanadas üle „R. Tait McKenzie medal", mis on kõrgeim tunnustus sel alal Kanadas.

Lõpuks andis Lembit Joselin oma sõnavõtus veel tabavalt humoorika ülevaate oma muljetest ning tähelepanekutest, meie klubide-vahelise võistluse korraldamisel.

Järgnes õhtusöök, mis rikkalikult nagu alati serveeriti pr. Tiiu Henley poolt.

Meelelahutuse ja hiljem tantsumuusika eest hoolitses jällegi Ärni Käärid ja fotograafina tegutses Erik Liigand.

Enne kohvi ja kookide juurde asumist loositi välja loterii võidud, milliseid oli rikkalikult ja väärtuslikke annetatud järgmiste isikute ja äride poolt: Hr. Valter Lood'ilt — maal, hr. ja pr. Truuvet'ilt — maal, hr. ja pr. Ernesaks'alt — meeste kampsun, Roonem's Bakery'lt — mooka tort, Nordic Distributing Co poolt — 6 soome hõbelusikat, Viking Foods — purk luksus kohvi, Broadview Deli poolt — 1 natuur-tee ja 2 shokolaadi karpi, R. Pilvet'i kellassepa äri poolt — meeste kellarihm, klubi poolt — pudel vahuveini ja veel rida väiksemaid võite ning raamatuid klubi liikmete poolt.

Loterii korraldajaks ja läbiviijaks oli hr. Truuvert, kes ühtlasi tänas kõiki lahkeid annetajaid ja kaasaaitajaid.

Seepeale kohvi ja kookide serveerimisega ühel ajal jatkus ka tants ja heatujuline ning lõbus õhtu kestis kuni hilise tunnini.

V. K.

Ülekanadalise klubide-vahelise võistluse karikavõitjad. Vasakult: Valden Sadul, Art Jaago, Uno Limit, Victor Kõresaar, Jaan Roos, Aleks Ernesaks, Jaan Lents, Helgi Pedel, Valter Lood ja Karl Trei. (Pildilt puuduvad Ergas Leps ja Ahto Palm-Leis).

Foto: Erik Liigand

Dr. Jaan Roos'ilt maailma-rekord

28. septembril s.a. Detroidis, Airbourne linnaosas, korraldatud „Alonge Memorial" Meistrivõistlustel võitis dr. Jaan Roos maantee-kiirkõndimises 10 km distantsil M45—49 klassis esikoha ajaga 48.01 min., mis on uueks masterite maailma-rekordiks.

☆

4. oktoobril s.a. Montrealis peetud rahvusvahelistel Ameerika Karika Meistrivõistlustel 10-est rahvusest meeskondade osavõtul võistles dr. Jaan Roos kaasa Kanada 4-liikmelises kiirkõndimise meeskonnas 50 km distantsil, saavutades Mehhiko ja USA järel 3-nda koha.

Individuaalselt tuli ta *16-le* kohale, mis on väga märkimisväärne saavutus. Neid võistlusi korraldatakse Põhja- ja Lõuna-Ameerika riikide osavõtul iga kahe aasta järel.

Spordimärkmeid

Montrealis peetud maratonijooksuvõistlusel tuli esikohale Abebe Mekonnen Etioopiast ajaga 2:10.30,0.

Põrandaalune „Manifest" N. Liidust

Välismaile smugeldatud dokument, mis võib olla koostatud sealsete kõrgemate ametiisikute poolt.

Pealkirja all „Kremli radikaalid nõuavad reforme" kirjutab „The Guardian'i" reporter Martin Walker, et N. Liidus on levitatud 17-leheküljelist manifesti, mis vähemalt näiliselt on koostatud nõndanimetatud „lojaalse opositsiooni" poolt, nagu Briti parlamendis nimetatakse vähemusparteid, kes moodustab „Tema Majesteedi lojaalse opositsiooni".

3.

N. Liidu teaduslik ja tehnikaalane mahajäämine on krooniline ja vaidlematu. Me püüame lahendada oma maa tungivaid probleeme nii majanduslikul kui ka tehnoloogilisel alal lihtsalt Läänemaade tehnoloogia-saaduste ja tehnika importimisega, kaasa arvatud tervete vabrikute üles seadmine. Selle eest maksame me oma „lõpmatute" maapõuevarade ja toorainetega — nafta, maagaasi, rauamaagi ja muude mineraalidega. N. Liit elab ainult tänasele — meie riigijuhid paistavad homse peale mitte mõtlevat. „Peale mind tulgu või veeuputus," ütles kunagi Louis XV ja tema hoovkondlased imetlesid ta võrratut tarkust. Ajalugu paistab korduvat — seekord aga meie maal ja meie ajastus.

N. Liit võitis küll Suure Isamaasõja, kuid nõukogude rahvas kannatas palju ja tihti asjatult. Me oleks võinud selle sõja võita palju vähemate ohvritega ja tee Berliini ei oleks pidanud algama Moskvast, Leningradist, Stalingradist ja Põhja-Kaukaasiast. Marksim-leninism defineerib poliitikat kui kontsentreeritud majanduselu väljendust. Haige majandus vähendab ühe riigi positsiooni rahvusvahelises ühiskonnas. Sotsialismimaad ei moodusta enam monoliitset vennasrahvaste-blokki. N. Liidu juhtiv koht sotsialistlike rahvaste hulgas on kaduma läinud ja meie autoriteet on praegu madalam kui kunagi ajaloos.

„Igavene ja murdmatu" sotsialistlik vendlus vajub meie generatsiooni silmade all kokku. Me oleme nüüd lahus sellistest endistest liitlastest nagu Hiina oma miljardi elanikuga; samuti on meie vahekorrad halvad Albaania, Jugoslaavia ja isegi väikse Korea'ga. Rumeenia on Läänemaade „Trooja hobune" Varssavi pakti maade leeris. N. Liidu Kommunistlik Partei ei ole enam maailmakommunismi tunnustatud juht. Kommunistlik liikumine on lagunenud mitmesse rahvuslikku ja piirkondlikku fraktsiooni, mida ei ühenda enam keskne organisatsioon või partei-t uudus.

Kuig Ungari, Poola ja Ida-Saksamaa rezhiimid on meile praegu veel lojaalsed, on see suurel määral tingitud nõukogude väge le kohalolust neis mais. Me peame Afganistanis lootusetut, deklareerimata sõda, mis ei too au ega kuulsust Nõukogude Liidule ega ka nõukogude armeele. N. Liidu välispoliitika on kannatanud mitmeid tagasilööke. Meie suured investeeringud Egiptuses, Alzheerias ja Iraagis, rääkimata Indoneesiast, ei ole meile toonud mingeid kasumeid — ei majanduslikult ega ka poliitiliselt.

Nõukogude diplomaatia ei olnud võimeline takistama NATO sõjalis-poliitilise riikidebloki konsolideerimist. Esimest korda pärast-sõja perioodil on välisriikide valitsused — nagu Jaapani, Hiina ja Lääne-Saksamaa omad — esitamas territoriaalnõudeid N. Liidu vastu. Meie välispoliitika põhineb valearusaamisele pinevuse tekkimisest maailmas ja relvastusvõidujooksu põhjustest. Me ajame taga vale-sihte, nagu üldist ja täielikku desarmeerimist. Relvastusvõidujooks on rahvusvahelise pinevuse tulemus, mitte põhjus. Et jõuda desarmeerimiseni, tuleb leida viise rahvusvaheliste pinevuste kõrvaldamiseks, nõndanimetatud „tulipunktide" likvideerimiseks meie planeedil.

Üle 70 aasta ei ole N. Liidus eksisteeriv sotsiaal-poliitiline süsteem olnud võimeline saavutama majanduslikku ülekaalu kapitalismimaade suhtes — ega ka mitte teaduslikul, tehnilisel, või ühiskondlikul alal. N. Liit ei ole olnud võimeline isegi oma riigipiiride puutumatust garanteerima ega nõukogude rahva julgeolekut kindlustama, rääkimata rahvusvahelise autoriteedi saavutamisest.

Meie riigi järjekindel majanduslik allakäik ja rahva järjest langev elatistase näitab, et tarvitusele võetud meetmed ei ole olnud võimelised eksisteeriva majandusliku süsteemi pahesid kõrvaldama. Meie süsteem keelustab igasuguse eraalgatuse, kõrvaldab iga indiviidi huvi oma töövilja vastu, blokeerib tehnilist edukust ja julgustab võltsimist, järjest uute määruste välja andmist ja madalakvaliteedilist produktsiooni. Tihti toodame me täiesti kasutuid esemeid, seame üles õigustamatuid hinnabarjääre, teeme meelega praaki, et plaani täita ja raiskame oma tootmisvõimet hoolimatu juhtimise ja halva tööditsipliiniga.

27. Parteikongress võttis vastu „uue sõnastuse" Kommunistliku Partei programmis, mis peab kehtima aastani 2000, ning mis iga majandusliku mõõdupuu järgi on samm tagasi „vanast sõnastusest". See „sõnastus" ilmselt kiidab heaks N. Liidu mahajäämise Läänemaadest. Näiteks kinnitab see uus programm, et on tarvis ainult jõuda 50 protsendini USA 1984. a. tööstuslikust ja põllumajanduslikust tootmisvõimest — ja seda aastaks 2000!

Meie majanduskriis on tihedalt seotud poliitilise kriisiga, mis hõlmab selliseid puudusi nagu põhiseaduslikud õigused sotsialismimaal: Sõnavabadus, trükivabadus, koosolekuvabadus — rääkimat privaatsete telefonikõnede, erakirjade ja isiklike kontaktide pühadusest!

Järjest süvenev poliitiline kriis ähvardab sotsialismi põhialuseid. Ükskõik kui tihti kinnitatakse, et nõukogude ühiskonna varjuküljed on tingitud vajaliku initsiatiivi puudusest, distsipliinipuudusest, enesekriitika ja ka üldkritika puudusest — muidugi teatud ringkondades mis otseselt ei puuduta kõnepidajat — ei oska ükski neist eelnimetatud puudustele ja ka lokkavale bürokraatiale, kalevi alla panemistele, puhtakspesemistele ja muudele sellistele „loodusnähtustele" mingit rahulikku lahendust leida.

(Järgneb)

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

Kir

Herman Malvet - n

Vestlus seoses tema mu

Endise newyorklase, He elus tõestas fakt, et tema muu olid kestvad ja südamest tule

Oma laiahaardelise, peamiselt impressionistlikest helipaladest koosneva kava viis pianist läbi ilusa bravuuri ja kindlusega, hoolimata kurnavalt niiskest kuumusest saalis ja võimatult halvast klaverist. Kavas oli esmalt eesti heliloomingut (Eller, Saar) ja grupp Debussy palasid. Teine osa sisaldas muusikat Skrjabinilt, Balakirevilt, Rahmaninovilt ja lõpupalana hoogsa kontsert-parafraasi Straussi valsidest austria komponistilt Alfred Grünfeldilt.

Kontserdi-järgsel vestlusel avanes võimalus tungida pealispindselt Herman Malveti huvitava elukäigu juurde. Teame juba varemast ajast, et ta on õppinud Tatu Muusikakoolis klaverit ja kompositsiooni (üheks õpetajaks Heino Eller) käsikäes majandusteadusega Tartu ülikoolis. Viimase on ta lõpetanud aastal 1936. Sealt viis elutee ta Välisministeeriumi teenistusse. Ta suunati peatselt Eesti saatkondade atasheeks Hispaaniasse, Prantsusmaale, Belgiasse ja Shveitsi. Pärast kolme-aastast diplomaadi-ametit viisid poliitilised sündmused Malveti tagasi kodumaale. 1942—1944 oli ta Riigi Ringhäälingu juures saatekava juhatajaks. Järgnes ohtuderikas pagulasteekond, millest palume usutletavat ise jutustada.

Kuidas sattusid Sa õieti välismaile?

Kuna Tallinna Ringhääling evakueeriti Thorni linna, oli see ka minu esimeseks maandumiskohaks. Sealt püüdsin igasuguste seiklustega välja saada ja olin sõja lõpupäeviks jõudnud Schleswig-Holsteini maakonda. Taani piiri lähedal.

1945. a. kohtame Sind aga juba Oldenburgis, kui mälu ei peta?

Seal töötasin kolm aastat dipiide abistamisorganisatsioon UNRRA juures. Esmalt tõlgina kuna valdan inglise ja prantsuse keelt. Hiljem olin tsooni abidirektoriks.

Siis kadusid taas silmapiirilt ja levis kuuldus, et rändad ring maailma-meredel. On see tõsi?

Vastab tõele. 1948. a. sain es kort-ohvitseriks nn. Ameerik Vabaduslaevale. See oli sõjaväel üüritud laev, mis viis pagulas Põhja- ja Lõuna-Ameerikass ning Austraaliasse. Minu-aegse laeval olemisel viidi üle 20.00 põgenikku, kusjuures laev katti 186.000 meremiili. Juba ainu üksi Ühendriikides käisin seits korda. Sellele ajale langeb k minu esimene esinemine pianis tina Ameerikas: nimelt 1948. Välis-Eesti Päeva aktusel N.Y E. Majas.

Varsti kinnitasid vist lõpliku oma kanna New Yorgis?

Sain ühe mõjuka eestlase kau du tuttavaks suurfirma Alcoa Steamship Co. presidendiga, k hankis mulle tööloa Ameerika Sain töökoha ühe reklaamkon panii majandusküsimuste uur muste osakonda, kus töötas viis aastat.

Kas sellesse perioodi lange

: Valden Sadul, Art Jaan Lents, Helgi Pe- Ahto Palm-Leis).

Foto: Erik Liigand

dimärkmeid

trealis peetud maratoni- võistlusel tuli esikohale Mekonnen Etioopiast aja- 0.30,0.

Kanada 4-liikmelises kiir- nise meeskonnas 50 km sil, saavutades Mehhiko järel 3-nda koha. viduaalselt tuli ta 16-le mis on väga märkimis- saavutus. Neid võistlusi latakse Põhja- ja Lõuna- ika riikide osavõtul iga asta järel.

samm tagasi „vanast sõ- st". See „sõnastus" ilm- idab heaks N. Liidu ma- nise Läänemaadest. Näi- nnitab see uus programm, tarvis ainult jõuda 50 ndini USA 1984. a. töös- st ja põllumajanduslikust svõimest — ja seda aas- 000!

e majanduskriis on tihe- seotud poliitilise kriisiga, õlmab selliseid puudusi na- hiseaduslikud õigused sot- nimaal: Sõnavabadus, trü- adus, koosolekuvabadus — nat privaatsete telefonikõ- rakirjade ja isiklike kon- pühadusest!

jest süvenev poliitiline kriis dab sotsialismi põhialuseid. ik kui tihti kinnitatakse, et gude ühiskonna varjukül- n tingitud vajaliku initsia- uudusest, distsipliinipuudu- enesekriitika ja ka üldkrii- puudusest — muidugi tea- ngkondades mis otseselt ei ta kõnepidajat — ei oska neist eelnimetatud puu- e ja ka lokkavale bürokraa- kalevi alla panemistele, kspesemistele ja muudele ele „loodusnähtustele" t rahulikku lahendust leida.

(Järgneb)

VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

kirjandus • kunst • muusika

Herman Malvet - majandusteadlane, diplomaat, pianist

Vestlus seoses tema muusika-õhtuga New Yorgi Eesti Majas

Endise newyorklase, Herman Malveti osatähtsuse kustumatust siinses muusikaelus tõestas fakt, et tema muusikaline pealelõuna toimus täissaalile ning et aplausid olid kestvad ja südamest tulevad.

Oma laiahaardelise, peamiselt impressionistlikest helipaladest koosneva kava viis pianist läbi ilusa bravuuri ja kindlusega, hoolimata kurnavalt niiskest kuumusest saalis ja võimatult halvast klaverist. Kavas oli esmalt eesti heliloomingut (Eller, Saar) ja grupp Debussy palasid. Teine osa sisaldas muusikat Skrjabinilt, Balakirevilt, Rahmaninovilt ja lõpupalana hoogsa kontsert-parafraasi Straussi valssidest austria komponistilt Alfred Grünfeldilt.

Kontserdi-järgsel vestlusel avanes võimalus tungida pealispindselt Herman Malveti huvitava elukäigu juurde. Teame juba varemast ajast, et ta on õppinud Tatu Muusikakoolis klaverit ja kompositsiooni (üheks õpetajaks Heino Eller) käsikäes majandusteadusega Tartu ülikoolis. Viimase on ta lõpetanud aastal 1936. Sealt viis elutee ta Välisministeeriumi teenistusse. Ta suunati peatselt Eesti saatkondade atasheeks Hispaaniasse, Prantsusmaale, Belgiasse ja Shveitsi. Pärast kolme-aastast *diplomaadi-ametit* viisid poliitilised sündmused Malveti tagasi kodumaale. 1942—1944 oli ta Riigi Ringhäälingu juures saatekava juhatajaks. Järgnes ohtuderikas pagulasteekond, millest palume usutletavat ise jutustada.

Kuidas sattusid Sa õieti välismaile?

Kuna Tallinna Ringhääling evakueeriti Thorni linna, oli see ka minu esimeseks maandumiskohaks. Sealt püüdsin igasuguste seiklustega välja saada ja olin sõja lõpupäeviks jõudnud Schleswig-Holsteini maakonda, Taani piiri lähedal.

1945. a. kohtame Sind aga juba Oldenburgis, kui mälu ei peta?

Seal töötasin kolm aastat dipiide abistamisorganisatsiooni UNRRA juures. Esmalt tõlgina, kuna valdan inglise ja prantsuse keelt. Hiljem olin tsooni abidirektoriks.

Siis kadusid taas silmapiirilt ja levis kuuldus, et rändad ringi maailma-meredel. On see tõsi?

Vastab tõele. 1948. a. sain eskort-ohvitseriks nn. Ameerika Vabaduslaevale. See oli sõjaväelt üüritud laev, mis viis pagulasi Põhja- ja Lõuna-Ameerikasse ning Austraaliasse. Minu-aegsel laeval olemisel viidi üle 20.000 põgenikku, kusjuures laev kattis 186.000 meremiili. Juba ainuüksi Ühendriikides käisin seitse korda. Sellele ajale langeb ka minu esimene esinemine pianistina Ameerikas: nimelt 1948. a. Välis-Eesti Päeva aktusel N.Y. E. Majas.

Varsti kinnitasid vist lõplikult oma kanna New Yorgis?

Sain ühe mõjuka eestlase kaudu tuttavaks suurfirma Alcoa-Steamship Co. presidendiga, kes hankis mulle tööloa Ameerikas. Sain töökoha ühe reklaamkompanii majandusküsimuste uurimuste osakonda, kus töötasin viis aastat.

Kas sellesse perioodi langeb ka Sinu intensiivne tegevus muusika alal, mil olid otsitud klaverisaatjaks ja solistiks eesti üritustel?

Olulisem oli sel ajal õieti uue klaveritehnika õppimine, töötades neli aastat ühe väga tuntud ameerika pianisti juures, kes kutsuti hiljem Venetsueelasse.

Umbes samal ajal siirdusid vist ka ise sinna?

Jah. Mind kutsuti aastal 1955 suurfirma ACO juurde, kus töötas ka teisi eestlasi. Kuulusin terve rea aastaid mitmete ACO-le alluvate kompaniide juhatustesse. Peale 25 aastast tegevust otsustasin end täielikult pühendada muusikale.

Peatselt vahetasid vist ka elukohta?

Asusin elama Ülem-Baierisse, Schliersees'se. Sealne kliima on väga tervislik ja elu järveäärses kuurortlinnakeses, Alpide eelmäestikus, hingekosutav. Kuna München on väga lähedal, siis on mul võimalus sageli kuulata kuulsaid klaverikunstnikke. Ka olen pidevas treeningus, täiendades end ühe nimeka saksa pianisti juures Münchenis.

Kas läheksime nüüd Sinu esinemiste ja helisalvestuste juurde?

Minu esinemised toimuvad praegu peamiselt eestlastele ja asukohamaa tõttu ka sakslastele. Umbes seitse-kaheksa aastat tagasi oli mul esimene iseseisev kontsert ameerika eestlastele, nn. „Venetsueela õhtu", kus tutvustasin oma selleaegse elupaiga muusikat ja kõnelesin sealsest kultuurist. Venetsueelast käisin esinemas ka Saksamaal ja Shveitsis. Hilisemaist esinemistest võiksin mainida mitmeid solistiks olemisi Balti konverentsidel Lüneburgis, samuti Tübingenis ja Lõuna-Prantsusmaal. Järgmine esinemiskutse on Belgia Eesti Seltsilt.

Muusikaliseks peategevuseks on Sul vist kujunenud helisalvestamine ja kassettide valmistamine?

Olen teinud ühe plaadi ja mitmeid kassette, jäädvustades eesti (Aavik, Saar, Eller, Toi), põhjamaade, prantsuse, vene, hispaania, venetsueela ja ameerika muusikat. Ühe Viini äri soovitusel teha ka midagi kergemat, valmis mul kassett pool-improvisatsiooni korras Lehari melodiatest, millel on olnud hea edu. Järgmiste kuude kavas on sisse mängida Mart Saare helitöö: „Kaheksa parafraasi eesti rahvaviisidest".

Sinu töösse süvenedes jääb mulje, et eriti meelepärased on Sulle eesti muusika kõrval impressionistid ning vene, prantsuse ja hispaania helilooming. Mis põhjustab selle valiku?

Olen selle osa repertuaarist kõrvale jätnud, mida kõik tunnevad ja mängivad. Ka pean ütlema, et näiteks vene muusika on väga ilus ja mõned heliloojad, nagu Skrjabin, on nüüd kujunenud publikule avastuseks.

Sellega lõpetame oma vestluse „mehega kõigiks aastaegadeks" — nagu ütleb ingliskeelt kõnelev maailm paljude võimete ja huvide ning laia tegevusväljaga inimesest. Nüüd on see tegevusväli jäänud küll ahtamaks ja Herman Malvet järgib oma peakutsumust, muusikat. Ta teeb seda suure huvi ja andumusega. Kuna ta tahab ka majanduslikult kaasa aidata Eesti Majale uue klaveri muretsemiseks, siis loodame, et ta tuleb seda sissegi õnnistama — ja mitte väga kauges tulevikus.

Usutles **Kadi Taniloo-Tekkel**

Aino Pähn oma äsjailmunud noorsooraamatuga

Võõbuse ajaloo XI köide Torontos

Viimaks ometi jõudis Torontosse professor Võõbuse ingliskeelse eesti rahva ajaloo üheteistkümnes köide — tervelt 252 eksemplari. See raamat käsitab iseseisvusaegset kujutavkunsti.

Kaugemalolijatele saadetakse raamat postiga, kuid laohoidja oleks tänulik kui torontolased tuleksid järele oma eksemplarile. Kuhu? Koju, Don Mills'is. Helistage ette 447-8958. Neid saab ka kätte Tartu Instituudist teisipäeviti kella 10 ja 4 p.l. vahel. Või siis ka kustahes, kui näete dr. Arujat autoga liikumas. Tal on raamatud kaasas.

Nagu varemini hoiatatud, alates 1. oktoobrist on eeltellimiste hinnasoodustus lõppenud ja uus hind on Can.$36.00 või US-$25.00 igalt köitelt, pluss saatekulu.

Oleme tänulikud neile, kes oma toetuse või eeltellimisega on võimaldanud selle suurteose trükkimise lõppfaasi viimist. Arveid on veel tulemas ja mida kiiremini raha laekub, seda varem saame raamatud trükikojast välja osta.

Järgmisena on oodata köited 13, 14 ja 15 — mis sõjategevust käsitavad. See kolmik on „The Tragedy . . ." pealkirjaga. Viimasena saame kätte 12-nda köite. Selles jatkatakse iseseisvusaegse eesti skulptuuri ja rakenduskunsti kirjeldust ning lavakunste. Eripeatükk on pühendatud naistegevusele ja noortele.

Lõpuks tuleks veel meenutada, et üheks parajaks kingituseks neile, kes ei saa hakkama kõigi 15 köitega, oleks soovitada kaaluda eriteemalisi köiteid nagu köide VIII (Tartu Ülikooli panus selle 350. a. jooksul), või köide IX (iseseisvusaegsest kirjandusest), või köide X (muusikast) või köide XI (kujutavkunstist). Need kõik on praegu laos. Laos on ka eriteos eesti märtritest (ingliskeelne „The Martyrs of Estonia") kus on kirja pandud eesti kõikide uskude, kirikute ja kirikutegelaste hävitamine kommunistide poolt, Vabadussõjast alates.

Endel Aruja

„VABA EESTLANE"
on vabade eestlaste häälekandja.

Kunstiloomingut tutvustav näitus

Ontario Art Gallery täiskasvanutele mõeldud hariduslik osakond korraldas eelmisel aastal erinäituse, kus kõrvutati originaale kopeeritutega ja võltsitutega. Nüüd avati oktoobri lõpul eelmisele lähedane näitus „Vital Signs — A Look at How Art Communicates".

Põhjuseks oli soov anda neile kellele meeldib veelgi suuremaid kunsti nautimise kogemusi. Selle-haridusliku tagamõttega ongi koostatud näitus, mille kaudu külastajad võivad arendada oma teadmisi kujutavkunsti alal; neile antakse sellega „võti kunstitööde avamiseks".

Näituse juures on arvestatud, et iga kunstitöö on kolme põhilise faktori kombinatsiooni tulemus: sotsiaalne, poliitiline ja majanduslikku ning kultuurilist ajavaimu hõlmav kontekst. Need on jätnud mõjutusi selles keskkonnas töötanud kunstnikele.

Mõjutuste uurimise kõrval tahab „Vital Signs" sisendada mõistmist, et igal kunstitööl on midagi kellegile edasi anda uurimaks kunstniku isiklikku „käekirja", millega kunstnikud väljendavad oma ideid.

Näituseks on valitud töid galerii oma kogust või ka mõnel juhul laenatud. Need on värvi, kujunduse või muul alusel organiseeritud kategooriaisse nagu aja vaim, kunstniku isiksus, tema „käekiri", isiklik temperament. Iga töö juurde on asetatud küsimusleht küsimusega, kas nimetatud töö on idealistlik või romantiline. Viimane viitab emotsionaalsusele kunstis. Lühem „ismide" grupp tutvustab tuntumaid kunstivoole (impressionism, sürrealism, minimalism, fauvism, fotorealism, popism, opism). Näitusel on kõrvuti 18. sajandi alguse töid tänapäevasega, Batoni „Püha perekonna" kõrval C. Oldenburgi „Hiigelkotlet". Eriväljapanekuna on Catharine MacTavishi tohutu-suur (230 x 365) kunstitöö „Mõlemad küljed", mille loomise üle on ette nähtud pikem ettekanne kunstnikult 3. dets. (kell 7.30 õ. „The Jackman Hall").

Näitus toimub „CMQ Communications Inc." toetusel ja jääb avatuks 14. detsembrini galerii "E" sektsioonis.

Vanasõnade keskus asub Eestis

Soomes on ilmunud 450-leheküljeline teos soome-ugri vanasõnadest, probleemi on uurinud soome, eesti ja teiste sugurahvaste teadlased prof. Matti Kuusi juhatusel.

Vanasõnad ei sisalda mingit otsest „tarkust", need kinnitavad lühikeses ja tabavas vormis ainult vaateid, mis rahva hulgas on käibel (eriti vanema generatsiooni osas). Vanasõnad on suuremalt osalt rahvusvahelised ja liiguvad palju üle keelepiiride. Soomeugri vanasõnade keskusala näib olevat Eesti, kust viivad eri liikumisteed mitmele poole.

Uuritud on vanasõnade esinemise sagedust. Selle järgi on seitse nende rahvaste juures sagedamini esinevat vanasõna järgmised: 1. Kes teisele auku kaevab, langeb ise sisse. 2. Muna õpetab kana. 3. Pikk juuks, lühike mõistus (naiste kohta), 4. Nagu lind, nõndä laul. 5. Metsal kõrvad, seinal kõrvad. 6. Käsi peseb kätt. 7. Sepa hobune ja kingsepa naine käivad paljajalu.

Samal vanasõnal võib olla palju variatsioone, mõnikord muutub sama mõttega vanasõna väljendus hoopis tundmatuks, vahel ka vastupidiseks.

EPL

Inimõigused ja Helsingi lõppkokkulepe

AABSI sümpoosionil arutati mitmelaadseid küsimusi

Laupäeval, 8. novembril toimus Toronto Ülikooli George Ignatieff'i nimelises teatri-auditooriumis sümpoosion, millest võtsid osa mitmed balti rahvustest professorid ja arvukas kuulajaskond. Sümpoosioni teemadeks olid „Põhja-Euroopa ja Läänemere julgeoleku-probleemid" ning „Inimõigused ja Helsingi lõppkokkulepe." Tõime esimese teema kokkuvõtte ära oma eelmises lehenumbris — nüüd järgneb teine, pärastlõunane osa.

Loenguga alustas Läti päritolu professor Juris Dreifelds, kes luges ette inimõiguste eksperdi prof. Gordon Skilling'i ettekande — mingil põhjusel ei saanud Skilling ise kohale tulla.

Ta luges inimõiguste küsimuste tõstatamisest Helsingi konverentsil, mis oli alul mõeldud ainult julgeoleku ja piiridekindlustamise konverentsiks, millena N. Liit ja ta satelliitmaade esindajad ka seda jätkata püüdsid. Kuid kui ilmsiks tuli, et ilma inimõiguste küsimusi arutamata N. Liidu soovidele piiridesäilitamise juures vastu ei tulda, oldi sealtpoolt lõpuks nõus arutama perekondade taasühendamiseks vähemusrahvaste liikmetele, kes maalt lahkuda soovivad, emigratsioonilubade andmise küsimusi.

Oldi nõus ka sõnastama nõndanimetatud „üldist inimõiguste deklaratsiooni", millest aga sealsed võimud kunagi kinni ei ole pidanud. Alul ei tahetud Idabloki maade poolt vastu võtta ettepanekuid üksikisikute õiguste garanteerimiseks — väideti, et grupi-õigused peavad alati individuaal-õigustest üle käima. Kuid hiljem lepiti siiski, vähemalt niiöelda suusoojaks, üksikisiku õiguste austamise printsiibiga. (Muuseas ütles prof. Dreifelds veidi hiljem, et temagi ei saa alati üksikisiku õigustega kaasa minna, sest varsti on Lätis rohkem venelasi ja teisi nõukogudelasi kui lätlasi ning siis võivad need lätlased nende enda kodumaal maha hääletada. Seesama saatus võib oodata ka varsti eestlasi).

Prof. Skilling'i töö puudutas esialgseid läbirääkimisi, Helsingi lõppkokkulepet ja sellele järgnevaid nn. „jätkukonverentse", kus N. Liidu esindajad järjekindlalt keeldusid üksikjuhtumeid arutamast ja ainult kõlavaid üldsõnalisi deklaratsioone esitasid.

Sellele järgnesid kaebused, et N. Liidu julgeolekut õõnestatakse välismail asuvate „fashistlike" ja „revanshistlike" gruppide poolt, kes oma endistel kodumaadel tahavad kapitalistlikku korda taastada ja selleks heatahtlikke nõukogude ametimehi ära kasutavad. Inimõiguste nime all püüavad mitmed sõjasaladusi-teadvad reeturlikult meelestatud üksikisikud N. Liidust lahkuda, kuid ilmselt ei saa N. Liit seda juba puht riikliku julgeoleku põhjustel lubada, väidavad N. Liidu delegaadid.

N. Liit muutus jätkukonverentsidel pealtkuulavate meedialiikmete vastu nii vaenulikuks, et näiteks möödunud aastasel Ottawa konverentsil kõikide reporterite juurdepääs konverentsile absoluutselt keelustati. Ootavad lehe- ning TV-mehed said ainult üksteise kohta artikleid kirjutada ja teineteist videolindile võtta. Ka praegu Viinis algaval konverentsil paistab olukord olevat samalaadne. Ainult ametlikke kommünikeesid avaldatakse vastavate pressi-agentide poolt.

Järgmiseks kõneles ajaloolane dr. Allan Bowker, kes nüüd töötab Kanada Välisministeeriumis. Bowker on viibinud mõnda aega L.-Aafrika riikides Simbabves ja Mosambiigis, kus ta tutvus sealsete probleemidega.

Dr. Bowker andis edasi Kanada valitsuse seisukohti, nimetades konverentse ja kokkusaamisi, kus Kanada esindajate poolt inimõiguste küsimusi on tõstatatud. Ta mainis ka, et tihti sekkuvad desarmeerimisküsimused inimõiguste küsimuste arutamise hulka, sest Idabloki riikidel paistab nende vastu palju suurem huvi olevat. Samuti sattuvad äriküsimused inimõiguste küsimuste raamesse, kuna sealtpoolt arvatakse, et kapitalistidele tähendavad äritegemisvõimalused palju rohkem ja asendavad inimvabadusi — mis pahatihti tõesti nii on. Et aga riikidevahelised head vahekorrad ripuvad ära just kaubandus- ja julgeoleku-küsimustest, ilma milleta ei saa inimõiguste küsimused üldse arutusele tulla, siis on Kanada valitsus, tihti hambaid kokku pigistades ja pettumust alla neelates, siiski Idabloki maadega teatud määral kaasa läinud, et neid edasi konverentsi-laua ääres pidada. Ning mõningat väikest edu on siin-seal saavutatud, ütles dr. Bowker. Lõppkokkulepe all on Helsingi konverentsil arutatud alad jagatud nõndanimetatud „korvidesse" ja kuigi me ei looda saavutada edu kõikides „korvides", sest kõik 35 osavõtvat riiki peavad ettepanekutega ühel häälel nõustuma, on väheseid edusamme tehtud siiski ka inimõiguste alal, peale terrorismi-vastu võitlemise ja üldjulgeoleku-küsimuste arutamise.

Järgmiseks sai sõna Romas Vastokas, kes on leedu päritolu arheoloogiaprofessor Trenti ülikooli juures Peterboros. Vastokas, keda esitles prof. Olev Träss, on olnud ka poliitiliselt tegev. Muuhulgas ütles prof. Vastokas, et küüniliselt vaadates said N. Liidu võimud kokkuleppest kasu, sest see aitas sealsed „inimõiguslased" põranda alt välja tuua. Nad moodustasid protestirühmitusi ja „lõppkokkuleppe tingimuste täitmise üle valvamisegruppe", mida KGB-l oli kergem jälgida kui anonüümselt töötavaid üksikisikuid.

Ta puudutas ka Kanada kaubandussuhteid N. Liiduga, lugedes üles miljardite dollarite väärtuses teravilja ja muid kaupu, mis N. Liit siit ostab — välisvaluuta eest, mida neil endil napilt käes. Kanada ei osta N. Liidust peaaegu midagi, seega on kaubandusbilanss täielikult kanadalaste kasuks. Seda kasumiseisu ei taha Kanada valitsusvõimud kaotada ja seepärast ei astu nad ehk nii ägedalt välja inimõiguste kaitseks kui nad seda muidu teeks. Euroopa on ka kaubavahetuse tõttu N. Liidu vastu võrdlemisi pehmeks muutunud ja sealsed vasakpoolsed poliitikamehed — näiteks Kreekas — leiavad nõukogude võimumeestele igasuguseid vabandusi, mida need ise ei ole osanudki välja mõelda. Kaebuste puhul ei mainita N. Liitu kunagi nimepidi — mida näiteks LAV puhul mitte ei kõhelda tegemast — vaid mainitakse „teatud riike" ja „mõnda maad", kus sellised ja teistsugused inimõiguste-rikkumised mõnikord aset leiavad. Prof. Vastokas ütles, et kuigi ta ehk veidi lootusetuna kõlab, kasvõi Tshernobõli katastroofi järelkajasid silmas pidades, kus välismail ei paista eriti hoolitavat, mis N. Liidu elanikele ja eriti vähemusrahvastele juhtub, ei tohi me siiski lootust kaotada. Kui mitte riiklikult, siis vähemalt pool-ametlikult on siin-seal inimõiguste alal edu märgata.

Siis kõneles uuesti prof. Juris Dreifelds, kes seekord rääkis enda nimel. Ta alustas märkimisega, et ta kasvas üles Kanadas, kuid sai prantsuse-kanada kasvatuse. Seepärast, ütles ta, on tal tihti raske mõista inglise-kanadalaste vaateid nii vabaduste kui ka inimõiguste suhtes.

Ta mainis uuesti varemnimetatud dilemmat Baltimaade venelaste suure juurdekasvu kohta, öeldes: Ütleme, et nad võibolla avavad kõik vanglad, jätavad üksikisikute tagakiusamise, lubavad veidi rohkem sõnavabadust — kas siis inglise-kanadalased ja teised läänemaalased veel muretseksidki meie inimõiguste üle? Kas nad ei leiaks siis, et meil on inimõigusi ülearugi ja meie vähemusrahvuslikud püüdlused ei kuulugi selle nimetuse alla, niisama kui prantsuse vähemusrahvuse püüdlused Kanadas ei kuulu, vähemalt inglise-kanadalaste arvates, inimõiguste rubriiki? Kõik välisriigid paistavad nõustuvat Nõukogude väitega, et nende julgeolek on kaalul — nad ei saa ometi lubada nende paljude rahvaste separatistidel, kes N. Liidus elavad, priipärast suud pruukida? Sellest saavad isegi inglise-kanadalased aru, olgugi et nad ise siin ei ole nüüd enam suutelised prantsuse-kanadalasi vaos hoidma. N. Liidul on näiteks suur tükk endist Rumeeniat — nüüd Moldaaviaks nimetatud — kus räägitakse küll rumeenia keelt kuid mida venelased oma maaks peavad — sest see ala kuulus kord tsaaridele. Seesama kehtib muidugi ka Baltimaade kohta. Seepärast olid kõik osavõtjad maad Helsingi konverentsil meeleldi nõus Nõukogude piire kinnitama, ilma vähemusrahvaste õigusi üles tõstamata — niikaua kui nõukogudelased lubasid üksikisikute inimõigusi austada.

Seepärast ei saa meie, pagulased, siin rahul olla ainult üksikisikute inimõiguste austamisega, vaid peame ka grupiõigusi nimetama, väitis professor Dreifelds. Kui üksikisikute õigused jätavad grupiõigused varju, siis kas on see üldse otstarbekohane, et me nende eest võitleme?

Ta ettekanne sai tugeva aplausi osaliseks. Pärast kümneminutilist vaheaega siirduti küsimuste-vastuste juurde, kus eriti dr. Allan Bowkerit küsimustega Kanada valitsuse seisukohtade üle tülitati. Ta oskas küsimusi väga osavalt „kõrvale käänata", enamasti väites, et need asjad ei kuulunud tema pädevusse.

Kuid ta märkis need kõik kenasti üles, et siis asja oma ülemustele ette kanda ja võibolla järgmistel sümpoosioni-koosolekutel baltlastele teada anda? Ta mõtles kindlasti hästi, ta oli seda tehnikat võibolla juba Simbabves õppinud. Küsimusi viisade, külastuslubade ja kodanikuõiguste üle sadas talle käela, kuid ta vastas alati kenasti ja viisakalt: See ei kuulu minu pädevusse ega võimupiiirkonda, kuid ma küsin järele . . .

Sümpoosioni lõpetas professor Träss mõnelauselise kokkuvõttega, lootes et me kõik sellelt kokkutulemiselt olime midagi õppinud. Kui mitte just otsekohe targemaks saanud, siis ehk veidi osavamaks? Nende ridade kirjutaja arvates võib sümpoosioni tõepoolest kordaläinuks kuuluda, sest kõik lahkusid enam-vähem sõpradena.

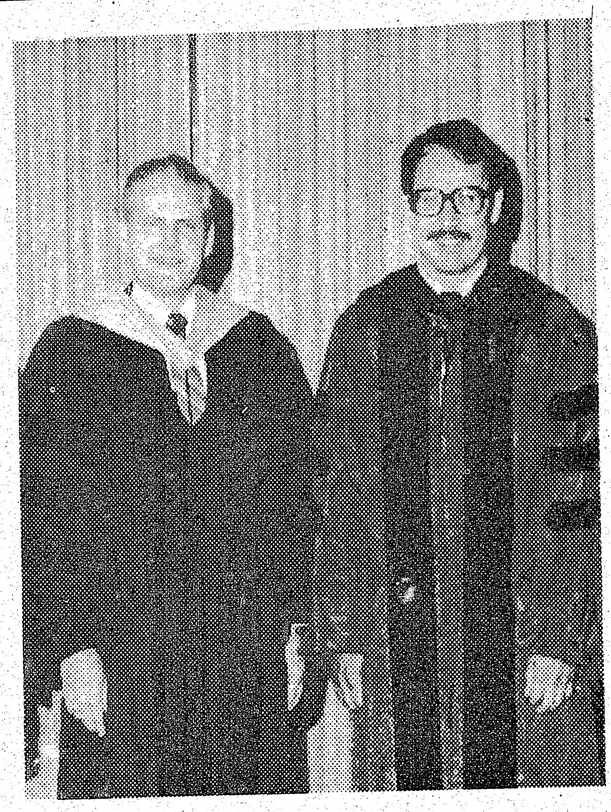

Sümpoosioni juhataja prof.dr. O. Träss ja esineja prof. dr. T. Parming.

Jõuluks erimargid müügile

Kanada Postivalitsusest teatatakse, et 29-cendine eripostmark läheb käibele pärast avamistseremooniat 29. oktoobril Hiltoni Konventsiooni-Keskuses. Peale selle postmargi lähevad käibele veel 34-, 39- ja 68-cendised jõuluväljaande-postmargid.

29-cendine erimark kehtib ainult Kanada aadressidel saadetavate jõulukaartide jaoks. Teised margid on mõeldud igaüks omaks otstarbeks — 34-cendine sisemaal, 39-cendine USA-s ja 68-cendine ülemeremaadel.

Kanada Postivalitsus kutsub kõiki kodanikke üles, aegsasti oma jõulupost valmis seada ja teele saata, et need õigeks ajaks saateaadressidele jõuaksid.

Kas USA ostis pantvangi . . .

(Algus lk. 1)

nende sõprussidemed lõdvenemas — sest mõlemad tahavad juhtida „õigeusklikke" Liibanonis, nõndanimetatud „Püha Sõja" ja „Jumalapartei" terroriste. USA-s arvati, et süürlased valitsevad terroriste, kuid ilmselt oldi valearvamisel. Ning nüüd, kättemaksuks Iraanile, lekkisid Süüria võimud relvade-loo avalikkusele.

Iraani parlamendi-spiiker Rafsanjani kinnitas McFarlane'i ja tema kaaslaste külaskäiku oma möödunudteisipäevases kõnes Iraani parlamendi ees, kuid ütles et mehed tulnud salaja, Iraani valitsuse loata, taskus Iiri Vabariigi passid. Nad olevat toonud kaasa USA presidendi kingitusi, nagu Hommikumaadel kohane — Reagani autograafiga piibliraamatu, koogi mis oli võtmekujuline Iraanimaa-meeste südamete lahti lukustamiseks, ning muidugi selle jänkide „cowboy" sümboli, Colt-püstoli (või püstolid).

Refsanjani kinnitas, et tema selliseid „saatana sulaste" kingitusi vastu ei võtnud, vaid lasi mehed vahi alla panna. Ta pidas neid hotellis kinni viis päeva ja laskis nad siis maalt välja saata. McFarlane olevat öelnud: „Te olete idioodid. Me tuleme, et aidata teie probleeme lahendada ja te käitute meiega vaenulikult. Kui ma oleksin läinud Venemaale karusnahku ostma, oleks Gorbatshov mind kolm korda päevas vaatamas käinud."

Ameerika ameti-isikud kinnitavad omalt poolt, et kogu see lugu on väljamõeldis. Mis päriselt juhtus, ütlevad nad, on järgnev: Bob McFarlane, kolonel North ja nende kaks ihukaitsjat (kolonel North on USA Riikliku Julgeoleku-Nõukogu asedirektor) tõepoolest külastasid Teherani, kuid nad ei kasutanud Iiri passe. Ka ei olnud neil kaasas piiblit, kooki või Colte. Nad peatusid Teheranis neli või viis päeva ja kohtusid mitmete tähtsate ametimeestega, kaasa arvatud Rafsanjani. USA ameti-isikud ei maini, kas pantvangidest räägiti, kuid Rafsanjani ütleb, et ameeriklased tahtsid oma kaasmaalasi välja osta. väg

ERAKOR
SAADA
(sobiv jõulu
V.H.S. video cassette
tud eestikeelses esituse
LEMBIT KOORITS
Lakewoodi teatri
Muusikal: „Emajõel" (Esitatu
Muusikal: 1919 (Esitatud T
Sõnalavastus (komöödia) „K
(Auhinnatud ja esitatud 16 k
Hind on koos saatekuluga: (
ta ameerika vääringus)
Tellida: Lembit Koorist, Bo
Phillipsburg, New-J

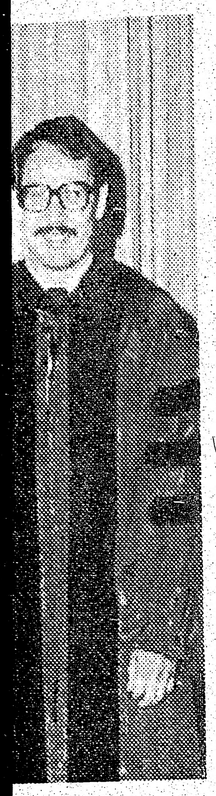

räss ja esineja prof.

valitsuse seisukohtade
ati. Ta oskas küsimusi
valt „kõrvale käänata",
väites, et need asjad ei
tema pädevusse.
ta märkis need kõik ke-
s, et siis asja oma üle-
ette kanda ja võibolla
l sümpoosioni-koosole-
itlastele teada anda? Ta
kindlasti hästi, ta oli se-
ikat võibolla juba Sim-
õppinud. Küsimusi viisa-
stuslubade ja kodaniku-
üle sadas talle kaela,
vastas alati kenasti ja
See ei kuulu minu pä-
ega võimupiirkonda,
küsin järele . . .
oosioni lõpetas professor
hõnelauselise kokkuvõtte-
es et me kõik sellelt kok-
iselt olime midagi õppi-
i mitte just otsekohe tar-
saanud, siis ehk veidi
aks? Nende ridade kirju-
vates võib sümpoosioni
est kordaläinuks kuulutа-
kõik lahkusid enam-vä-
pradena.

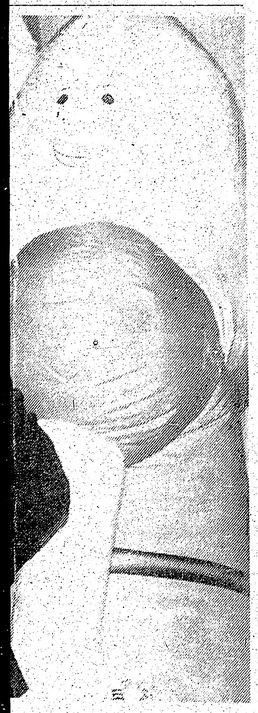

otstarbeks — 34-cendine
al, 39-cendine USA-s ja
dine ülemeremaadel.
ada Postivalitsus kutsub
kodanikke üles, aegsasti
õulupost valmis seada ja
aata, et need õigeks ajaks
adressidele jõuaksid.

Kas USA ostis pantvangi . . .

(Algus lk. 1)

nende sõprussidemed lõdvenemas — sest mõlemad tahavad juhtida „õigeusklikke" Liibanonis, nõndanimetatud „Püha Sõja" ja „Jumalapartei" terroriste. USA-s arvati, et süürlased valitsevad terroriste, kuid ilmselt oldi valearvamisel. Ning nüüd, kättemaksuks Iraanile, lekkisid Süüria võimud relvade-loo avalikkusele.

Iraani parlamendi-spiiker Rafsanjani kinnitas McFarlane'i ja tema kaaslaste külaskäiku oma möödunudteisipäevases kõnes Iraani parlamendi ees, kuid ütles et mehed tulnud salaja, Iraani valitsuse loata, taskus Iiri Vabariigi passid. Nad olevat toonud kaasa USA presidendi kingitusi, nagu Hommikumaadel kohane — Reagani autograafiga piibliraamatu, koogi mis oli võtmekujuline Iraanimaa-meeste südamete lahti lukustamiseks, ning muidugi selle jänkide „cowboy" sümboli, Colt-püstoli (või püstolid).

Refsanjani kinnitas, et tema selliseid „saatana sulaste" kingitusi vastu ei võtnud, vaid lasi mehed vahi alla panna. Ta pidas neid hotellis kinni viis päeva ja laskis nad siis maalt välja saata. McFarlane olevat öelnud: „Te olete idioodid. Me tuleme, et aidata teie probleeme lahendada ja te käitute meiega vaenulikult. Kui ma oleksin läinud Venemaale karusnahku ostma, oleks Gorbatshov mind kolm korda päevas vaatamas käinud."

Ameerika ameti-isikud kinnitavad omalt poolt, et kogu see *lugu on väljamõeldis.* Mis päriselt juhtus, ütlevad nad, on järgnev: Bob McFarlane, kolonel North ja nende kaks ihukaitsjat (kolonel North on USA Riikliku Julgeoleku-Nõukogu asedirektor) tõepoolest külastasid Teherani, kuid nad ei kasutanud Iiri passe. Ka ei olnud neil kaasas piiblit, kooki või Colte. Nad peatusid Teheranis neli või viis päeva ja kohtusid mitmete tähtsate ametimeestega, kaasa arvatud Rafsanjani. USA ameti-isikud ei maini, kas pantvangidest räägiti, kuid Rafsanjani ütleb, et ameeriklased tahtsid oma kaasmaalasi välja osta. väga väike . . .

Rafsanjani kinnitab, et kui USA ja Prantsusmaa annaksid tagasi kinnikülmutatud Iraani kapitali ja muud varandused ja laseks lahti Iisraelis kinni peetavad „poliitvangid", siis Iraan teataks oma „Liibanoni sõpradele" et ameeriklased on päris „allright".

Siis võiks tõesti võimalik olla, et ameerika ja prantsuse pantvangid järsku vabanevad, arvas Rafsanjani.

Kuid ameeriklased arvavad, et pärast salajase relvakaubitsemise avalikuks tulemist on vähe lootusi zhurnalisti Terry Andersoni ja Beiruti Ameerika Ülikooli põllumajandus-osakonna dekaani Thomas Sutherlandi vabanemiseks; Valges Majas loodeti, et mehed vabastatakse koos Jacobseniga, nagu iraanlased olevat lubanud. Sedasama arvab ka anglikaani peapiiskopi esindaja Terry Waite.

Iraani peaminister Mir Hussein Mousavi olevat öelnud, et USA-ga edasiste kontaktide pidamine oleks nagu „suhted hundi ja lamba vahel". Kumb on hunt, kumb lammas jäägu lugeja otsustada.

President Reagan kinnitas oma möödunud-neljapäevases telesaates, et tema esindajad olid tõepoolest asunud Iraaniga läbirääkimistesse ja müünud sealsele valitsusele relvasüsteemide tagavara-osasid ning muud sõjavarustust. Kuid see ei olevat olnud vahetuskaubaks pantvangide vabastamise eest, vaid ainult suhete parandamiseks.

Telesaates „Nightline" oli Reagani erisaadik ja endine USA Julgeolekunõukogu direktor Robert (Bob) McFarlane veidi avameelsem. Kui saate peareporter Ted Koppel teda küsitles, nõustus McFarlane väitega, et teda ja ta meeskonda on jällegi petetud. Kuid ta ütles, et külaskäik Iraani toimus maikuus ja mitte septembris, ning sellest ajast peale on Liibanoni terroristide poolt 3 pantvangi vabastatud — 2 ameeriklast ja üks prantslane. Kui Ted Koppel vastas, et terroristid haarasid samal ajal kolm uut pantvangi kinni, et lahtilastuid asendada, ei osanud McFarlane muud vastata, kui et neid on jah petetud. Ja et relvadehulk, mida iraanlased said, oli

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskuse juhataja Ants Kippar pressikonverentsil. (Vaata artiklit lk. 4). Kippari läkitus: Eesti vabadusvõitlejate perekonnad vajavad abi. Saada oma kodumaisele vabadusvõitlusele määratud toetus EVV Abistamiskeskuse nimele väljakirjutatud tshekiga aadressil: Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus, Box 34018, S-100 26, Stockholm, Sweden.

ERAKORDSELT
SAADAVAL

(sobiv jõulukingiks)

V.H.S. video cassette süsteemil ülesvõetud eestikeelses esituses

LEMBIT KOORITS'a muusikalid:
Lakewoodi teatri lavastuses:

Muusikal: **„Emajõel"** (Esitatud Stokholmi Esto'l 80)
Hind $45 U.S. dollarites

Muusikal: **1919** (Esitatud Toronto Esto'l '84)
Hind $45 U.S. dollarites

Sõnalavastus (komöödia) **„Külaline Eestist"**
(Auhinnatud ja esitatud 16 korda) **Hind $45**
U.S. dollarites

Hind on koos saatekuluga: (Money order palun saata ameerika vääringus)

Tellida: **Lembit Koorist, Box 108, R.D. #1**
Phillipsburg, New-Jersey 08865, U.S.A.

San Francisco Seenioride Klubi kutsub

Möödunud kuu koosviibimine kulges Euroopast kaasatoodud reisimuljete jagamise tähe all. Refereerisid prouad Benita Amak, Laine Zawilski, Eerika Rajasalu ja Marta Veske, kõik nauditava eneseväljendamisvõimega vabad rääkijad. Igalühel oli midagi huvitavat ja omapärast jutustada: kes sattus juhuslikult kokku maailmakuulsa filminäitlejaga, kellele tehti Alpides isegi abieluettepanek jne. jne. Pr. Veske terane kooliõpetaja-silm oli märganud, et Saksamaal eestlaste laulupeo raames esinenud Rootsi-eestlaste meeskoor kasutas noodivihikuid, aga lastekoor oli sõnad ilusasti pähe õppinud.

Seekordseteks sünnipäevalasteks osutusid: Herbert Allik (81), Florida Ilves, Erna Tammar ja Benita Amak. Nendele lauldi aga terviseks ei joodud. Kooskäimisruumide reeglid ei lubavat.

Kaugemaks külaliseks oli ühe klubiliikme õde kodumaalt.

Seekordsel kokkutulekul oli ka videomees kohal, et jäädvustada tulevastele päevadele Kodu-Eestis ilmindinud vananeva eestlaste grupi vitaalsust, seltskondlikku kokkukuuluvuse vajadust ja tungi jääda eestlaseks kuni lõpuni.

Klubi kasutab kooskäimiseks juba kolmandat aastat San Francisco eeslinna San Mateo Central Recreation Center'it, milline asub bussiliinide vahetus läheduses imeilusas pargimiljöös. Iga kuu esimesel neljapäeval on eestlaste kasutada moodne sajainimese saal juurdekuuluva aia ning väga heas korras köögiga. Laekurilt kuuleme, et selle eest makstakse linnale üüri 110.— dollarit aastas!

Klubi esimees ins. Alfred Ilves rõhutab, et ootame rohkem väliskülalisi. Otse vajame neid enesetunde tõstmiseks siin kaugel suurtest eestlaste keskustest. Põhja-Kalifornast läbisõitjad peaks varuma kuu esimese neljapäeva pärastlõuna, meie keskel viibimiseks. Meil on alati rikkalik kohvilaud kaetud. Meil on ka alati midagi huvitavat pakkuda kuulamiseks või vaatamiseks, ning meie kõnetool ootab külalisi sõna võtmiseks.

San Francisco lennuväljalt „B Buss" lõuna suunas tuleb 20-ne minutiga San Mateo Pargi sissekäigu juurde. San Francisco Seenioride Klubi kooskäimiskoha aadress on: 50 East 5th Ave., San Mateo.

Nägemiseni!

A. B.

San Francisco Seenioride Klubi koosviibimiselt okt. kuu alul 1986. aastal. Vasakult esireas: Klubi laekur pr. Luule Jaani, abiesinaine pr. Erna Lepp, esimees ins. Alfred Ilves, sekretär pr. Marta Veske ja õp. Paul Maidre.
Foto: Arno Bender

Jõulutervitused ajalehtedes

Lugupeetud kaaseestlane,

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas Vabadusfond korraldab eelmiste aastate eeskujul ka käesoleval aastal järjekordse pühadetervituste vahenduse eesti ajalehtede kaudu. Arvestades järjest tõusvaid postikulusi, on see kujunenud kõige soodsamaks viisiks pühadetervitusi edasi anda!

Pühadetervituste saatjate nimekiri avaldatakse Kanada eesti ajalehtedes järgmise pealkirjaga: „Soovides oma lähematele sõpradele, tuttavatele ja kõigile kaasmaalastele üle maailma rõõmsaid jõulupühi ja kõigi lootuste ning soovide kordaminekut uuel, 1987. aastal, toetame sellega ühtlasi Eestlaste Kesknõukogu Kanadas poolt tehtavat rahvuslikku tööd."

Tervitus-annetuse alammääraks on sama kui möödunud aastatel: $10.— perekonnalt, $6.— üksik-isikult ning organisatsioonidelt ja ettevõtteilt $20.—. Jõulutervituste sisseandmise tähtpäevaks on kolmapäev, 10. detsember.

EKN büroo on avatud esmaspäevast reedeni kell 10 h.— 3 p.l. ja teisipäeva ja neljapäeva õhtul 5.30—8.00. Posti aadress: 958 Broadview Ave., Toronto Ont. M4K 2R6.

EESTLASTE KESKNÕUKOGU KANADAS

Hiina kindralid õpivad Dzhingis Khan'i strateegiat

29 Hiina erukindralit on viimased viis aastat veetnud Dzhingis-Khani sõjameetodite uurimisega, teatab „Uus Hiina Uudistebüroo". Kindralid ei suuda omavahel kokku leppida selle üle, kas Dzhingis'il oli mingit sõjalist haridust või strateegilisi sõjaplaane. Nad on küsimuse kohta üle 50 tähtsa akti koostanud. Suurem osa kindraleid arvab, et kuulus Dzhingis lihtsalt improviseeris. Läänemaade sõjateadlased nimetavad hiina sõjameeste stuudiumi pilkavalt „Barbarian 101".

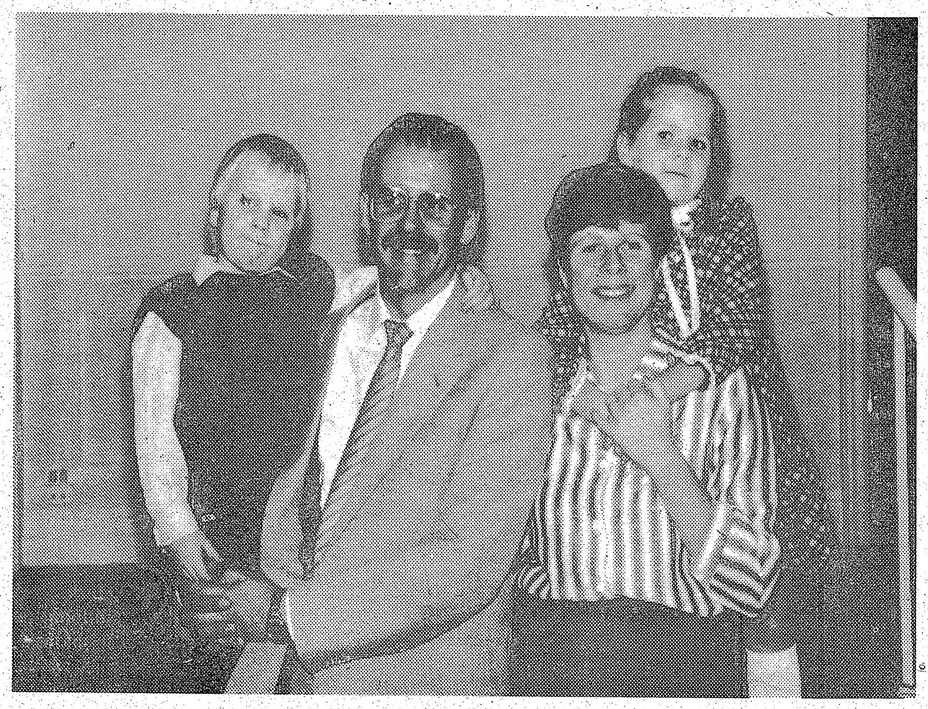

Vasakult 4-aastane poeg Iisak, siis pastor Jaan Andreller, abikaasa Ingrid ja 6-aastane tütar Evi. Foto: H. Oja

Kuuletumine Jumala kutsele

Jaan Andreller räägib oma usulisest kutsumisest ja uuest töökohast T. E. Baptisti koguduses

Eeloleval pühapäeval, 23. novembril õnnistatakse Toronto Eesti Baptisti koguduse noortetöö juhataja ülesandeisse Inglismaalt siia asunud ja sealse piiblikolledzhi lõpetanud Jaan Andreller. Ta on olnud aktiivselt tegev Inglismaa eesti noorte ühingu „Tulevik" juures ja kogenud noortega töötamist. „Vaba Eestlane" küsitles Torontosse jõudnud vaimuliku töö tegijat.

Jaan Andreller ütleb, et vaatamata tema nimi on veidi mitte-eestiliku kõlaga, on tema isa pärit Rakverest; hiljem töötas Tallinna Keskhaiglas arstina. Tema ise on sündinud 1948. aastal Inglismaal ja lõpetas ülikooli kompuuteri süsteemide erialal, millisel kohal ka töötas. Siis lõpetas ta oma töö ja alustas õpinguid Lõuna-Wales'is asuvas piiblikolledzhis. Jaan abiellus 1976. aastal oma rahvatantsu partneri Ingrid Rääk'iga, kes oli sündinud 1955. aastal Leicesteris ja lõpetas õpingud kraadiga tekstiildisaini alal.

Ta ütleb, et ta on pikema aja jooksul usule lähenenud. See algas juba 12 a. tagasi kui pastor Heino Laaneots veel Inglismaal olles andis talle seletusi usu asjus ja vastas temas tekkinud küsimusile.

Nii haaras Jumala Sõna ja vaim inimese ning ta ei saanud sellest enne vabaks kui tundis usuäratuse rõõmu enese südames. H. Laaneots on mõjutanud ka teisi eestlasi Inglismaal usule lähenemisele. Kuna Inglismaa eesti luteri kirik ei juhi uuestisünnile, siis toimus tema ärkamine „Church of England" kaudu. Selles kirikus on kaks voolu, traditsiooniline ja evangeelne. Kuid ta oli kristlikke sõpru leidnud juba enne Birminghamis, kus ta elas.

Tegelikult oli temal vaimuliku kutse juurde jõudmisel kaaluda kaks võimalust. Esialgse kava kohaselt pidi ta jääma eesti luteriusu kiriku juurde ja alustama õpinguid Oxfordi ülikoolis ning temast saanuks täisajaline õpetaja. Kuid ta ütleb, et kõik läks teisiti. Kui ta Birminghamis andis ära töökoha ja õpingute alustamine jäi ära, tahtis ta samas tööle tagasi pääseda. Sinna aga ei saanud ja ta leidis töökoha Lõuna-Wales'is ning alustas seal õpinguid piiblikolledzhis. Seal saavutas ta kontakti inglise baptisti kogudusega.

J. Andreller ütleb: Tema usulist veendumust kinnitas ka asjaolu, et töö juures märkas ta, et inimesed teda usklikkuse tõttu enam usaldasid ja ka isiklikest probleemidest rääkisid. See andis tõuke valiku tegemiseks kui ta töökohta vahetama asus. Ta usub ise, et Jumal oli teda juba ette valmistanud. Jumal viis teda abikaasa Ingridi, laste Evi ja Iisakuga Lõuna-Wales'isse, andis talle seal võimaluse töökoha leidmiseks ja siis õppimiseks usulises kolledzhis, kus ta õppis 3 aastat piibli aineid. Selles õppeasutuses õppis paljude uskkondade inimesi. Ta lõpetas selle tänavu juunis saades jutlustaja õigused.

Ta usub, et Jumal juhtis tema ka Torontosse, andes talle siin töökoha. Kui tal Inglismaal nagu üks uks suleti, helistas järgmisel päeval pastor Kaljo Raid Torontost ja kutsus siia, esialgul kogudust vaatama ja end ka kogudusele näitama. Ta usub, et kui oleme end andnud Jumala tööle, siis Jumal ka ise töötab nende südameis, kes neile kutse on saatnud. Kui oleks tuldud oma tahte järgi, siis poleks seda usaldust, mis tekib Jumala tahtele alludes.

„Pärast pastor K. Raidi helistamist on olukord samm-sammult näidanud, et Jumal on meid valmistanud selle töö jaoks," ütleb J. Andreller veendumusega.

Töö iseenesest koosneb noorte, teismeliste ja vanemate noorte tegevuse juhtimisest. See toimuks apostliku käsu kohaselt, et ta teeks kõiki jüngreiks ja neid õpetades pidama kõike, mida mina Jeesus olen käskinud. (Matt. 28, 19—29). Talle jääb siiski tegevus just vanemate noortega, rohkem ka inglise keeles, arvestades segaabielulisi perekondi. Aga tal on ettenähtud kord kuus ka pühapäevase jumalateenistuse pidamine. Sellele kohale õnnistamine toimub pühapäeval, 23. novembril toimuval jumalateenistusel.

Tal on kogemusi noortetööks Inglismaalt, kuna ta oli sealse eesti noorte ühingu „Tulevik" üks asutajaliige, 3 aastat esimees ja hiljem juhatuseliige. See väike grupp Inglismaal on palju teinud eesti noorte omavaheliseks sidumiseks; eriti õde-vend Kristi ja Peter Sheldon, kes seda tööd alustasid ja ka edasi viivad.

Jaan Andrelleri eesti keel on veidi konarlik, paremini räägib seda abikaasa Ingrid, kuid ta alustas juba õppimisega eesti keele kursusel esmaspäevases klassis, mida juhib Endla Kannel. Abikaasa on juba rakendatud koguduse töösse, tunnistades koguduse naisringi kokkutulekul.

Toronto Eesti Baptisti kogudus on rikastunud kahe innuka töötajaga, kellel koguduse tööpõllul on palju ruumi ja kes tahavad omaealisi ja nooremaid veelgi enam siduda usulise tegevusega.

HO

PROVIDENT REALTY LTD.
656-0011
REALTOR
695 ST. CLAIR AVENUE WEST, TORONTO, ONTARIO M6C 1B2
Kinnisvaravahendusfirma
Esindaja
Tiina (Nortmaa) Martjak
Tel. kodus 653-0599

Õnnetu surma läbi lahkunud unustamata armast

ROBIN JÄÄLAID'i

sündinud 18. septembril 1972
surnud 5. novembril 1986

mälestavad sügavas leinas

vanemad — MAIT ja CAROLE
õde TANJA
vanavanemad — LIISI JÄÄLAID
WALTER ja DORIS WYPER
ONUD

Armast sõpra

RUUDI ILVES't

mälestab leinas ja avaldab kaastunnet LINDA'le perekonnaga

VALLI

Armast relvavenda

RUDOLF ILVES't

mälestab

SOOMEPOISTE KLUBI

Meie keskelt lahkunud liiget

HERBERT SCHMUUL'i

mälestab kurbuses

VANCOUVERI EESTI PENSIONÄRIDE ÜHING

Teadaanne

Montreali Eesti Akadeemilise organisatsioonide korraldusel toimub pühapäeval, 30-ndal nov. kell 4.00 p.l. Jaani koguduse saalis traditsiooniline Alma Materi-Päeva Aktus.

Peokõnelejaks on prof.dr. Tõnu Parming.

Aktusel tehakse teatavaks ka Eesti üliõpilaste võistlus tööde tulemused.

Aktusele järgneb kohvilaud.

Aktusele on kõik teretulnud.

Lilleäri Torontos vajab
äriteenijat
Inglise keele oskus vajalik. Informatsiooniks helistada 466-1502 — küsida INTA

USA priistav konfiskeeris Nõukogude kirjutusmasina

Washingtoni eeslinnas Chevy Chase'is võttis advokaat Jerry Kroll koos kohaliku kohtu-pristaviga (bailiff) oma valdusse „Izvestia" korrespondendi kirjutusmasina. Korrespondent Leonid Korjavin elab 12-ndal korrusel ühes kohalikus kõrgehituses ja advokaat ei jõudnud rohkem asju ära kanda. Ta lubas järgmisel päeval veoautoga tagasi minna ja ülejäänud mööblitükid koos televiisori ja kirjutuslauaga minema kärutada. Konfiskatsioon toimub USA riigikohtuniku otsuse põhjal, kes mõistis Krolli kliendile Rafael Gregorian'ile kahjutasu 569.940 dollari ulatuses-laimamise eest. Gregorian, kes N. Liitu arsti- ja haiglavarustust müüs, olevat 13 miljoni dollari väärtuses kahju saanud, kui ta spioneerimise süüdistusel N. Liidust välja saadeti.

„VABA EESTLANE"
on vabade eestlaste häälekandja.

KIRIKUD

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Kolmap., 19. nov. kell 6 õ PIIBLI-PALVETUND.
Laup., 22. nov. kell 4 p.l misjoniõhtu naisringi kavaga.
Pühap., 23. nov. kell 1 homm. JUMALATEENISTUS teenivad E. Kiil ja E. Saraoja.
Teisip., 25. nov. kell 1 homm. PALVUS.
Pühap., 30. nov. kell 1 homm. ESIMESE KRISTUSE TULEMISPÜHA JUMALATEENISTUS, teenib E. Saraoja, lauluettekandeid.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik. 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).

Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.

Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

SURNUTE-PÜHA JUMALATEENISTUS armulauaga on pühap., 23. nov. kell 4 p.l. Lahkunute mälestamine. Laulab ansambel.
Kristuse tulemisaja JUMALATEENISTUS on pühap., 7. dets. kell 1.30 p.

Õpetaja kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8-ni kiriku kantseleis.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE"
raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Kolmapäeval, 19. nov. kell 7.30 õ. NAISRINGI KOOSOLEK.

Pühapäeval, 23. nov. kell 10.15 homm. PÜHAPÄEVAKOOL täiskasvanuile ja noortele, kell 11 lastele.

Kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleb K. Raid: „Uus kodu — elamu üleval". Laulab segakoor Ch. Kipperi juhatusel, solist A. Kaups. Surnute mälestamine.

Kell 6 õ. noortepastori JAAN ANDRELLERI AMETISSE SEADMINE.

Aasta

KIRIKUD

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Kolmap., 19. nov. kell 6 õ. PIIBLI-PALVETUND.

Laup., 22. nov. kell 4 p.l. misjoniõhtu naisringi kavaga.

Pühap., 23. nov. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, teenivad E. Kiil ja E. Saraoja.

Teisip., 25. nov. kell 11 homm. PALVUS.

Pühap., 30. nov. kell 11 homm. ESIMESE KRISTUSE TULEMISPÜHA JUMALATEENISTUS, teenib E. Saraoja, lauluettekandeid.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik. 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).

Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.

Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

SURNUTE-PÜHA JUMALATEENISTUS armulauaga on pühap., 23. nov. kell 4 p.l. Lahkunute mälestamine. Laulab ansambel.

Kristuse tulemisaja JUMALATEENISTUS on pühap., 7. dets. kell 1.30 p.

Õpetaja kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8-ni kiriku kantseleis.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Kolmapäeval, 19. nov. kell 7.30 õ. NAISRINGI KOOSOLEK.

Pühapäeval, 23. nov. kell 10.15 homm. PÜHAPÄEVAKOOL täiskasvanuile ja noortele, kell 11 lastele.

Kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleb K. Raid: „Uus kodu — elamu üleval". Laulab segakoor Ch. Kipperi juhatusel, solist A. Kaups. Surnute mälestamine.

Kell 6 õ. noortepastori JAAN ANDRELLERI AMETISSE SEADMINE.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Laup., 22. nov. kell 7 õ. KOGUDUSE AASTAPÄEVA TÄHISTAMINE. Vaimulik kava ja koosviibimine — Evald Kiil ja Toomas Rüdmik, lauluettekandeid.

Pühap., 23. nov. kell 2 p.l. PÜHAPÄEVAKOOL lastele ja PIIBLIKOOL täiskasvanuile — Gustav Pitka. Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneleb pastor Evald Kiil, duett — Ingrid ja Evert Söderholm. (Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.) Kell 6 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS, kõneleb Allan Laur, lastekirik.

Eelteade: pastor Märt Vähi külastab kogudust 4.—7. detsembrini. Jumalateenistused neljap., 4. dets. ja laup., 6. dets. kell 7.30 õ. ja pühap., 7. dets. kell 3 p.l. ning kell 6 õ.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7
Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172
Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 23. nov. kell 4 p.l. SURNUTEPÜHA JUMALATEENISTUS armulauaga. Teenivad õp. Elmar Pähn ja õp. Udo Petersoo. Solist Lydia Kööp. Laulab koguduse segakoor Asta Ballstadti juhatusel.

Pühap., 30. nov. kell 11 homm. ESIMESE KRISTUSE TULEMISEPÜHA JUMALATEENISTUS. Kalevi skautlipkonna vanemate päev.

Pühapäeval, 7. dets. kell 11 homm. TEISE KRISTUSE TULEMISPÜHA KONTSERTJUMALATEENISTUS. Laulab koguduse segakoor Asta Ballstadti juhatusel.

Pühapäeval, 14. dets. kell 4 p.l. KOLMAS KRISTUSE TULEMISEPÜHA. Koguduse noorte JÕULUJUMALATEENISTUS. Pärast jumalateenistust JÕULUPUU jõululauaga. Jõuluvana.

Pühapäevakool iga jumalateenistuse ajal. Leerieelsed iga hommikuse jumalateenistuse ajal.

Koguduse segakoori harjutused igal esmaspäeval kell 6.30 õ.

Õpetaja kõnetunnid teisipäeviti kella 6—8 õhtul ja neljapäeviti kella 2—8 õhtul.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kella 10 homm. kuni kella 4 p.l.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS

Kirik: Redeemer Luteri kirik (Bloor ja Indian Rd.)

Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2
Tel. 483--2478 ja 1-527-0410

Laupäeval, 22. nov. kell 15.00 SURNUTEPÜHA JUMALATEENISTUS Virginia United kirikus. (Hwy 48 ja Royal Beach Rd.)

ÕPETAJA KÕNETUNNID: igal neljapäeval kell 18.00—19.30 omas kodus, 501 Davisville Ave., Torontos. Igal esmaspäeval kell Mapleside Ave., Hamilton, tel. 18.00—19.30 Hamiltoni kiriklas, 3 527-0410.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848
Organist dr. Roman Toi

SURNUTEPÜHA JUMALATEENISTUSED pühapäeval, 23. novembril: kell 11 hommikul teenib õp. A. Taul; laulab Cantate Domino R. Toi juhatusel; kell 6 õhtul teenib õp. E. Heinsoo; solist Estra Toompuu-Väli. Mõlemal jumalateenistusel armulaud. Piiblitund. Pühapäevakool. Leeritund.

EHATARES kell 3 p.l. peavad jumalateenistust mõlemad õpetajad.

I ADVENT-JUMALATEENISTUS pühapäeval, 30. novembril kell 11 hommikul. Teenib õp. E. Heinsoo.

Koguduse JÕULULAUD pühapäeval, 7. detsembril kell 1 päeval. Pääsmed saadaval pühapäeviti pärast jumalateenistust ja kantseleitundide ajal.

Ingliskeelse sektsiooni naisring korraldab BASAARI laupäeval, 22. novembril kl. 12—3 päeval. Rikkalik müügilaud ja einelaud. Võtkem osa!

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED pühapäeviti kl. 9.30 hommikul. Samal ajal pühapäevakool.

EESTIKEELSED JÕULUKAARDID müügil kiriku juures.

ÕPETAJATE KÕNETUNNID: Õp. A. Taul kolmapäeva hommikuti kl. 9.30—12 päeval, neljapäeva õhtuti kl. 6—8. Õp. E. Heinsoo: esmaspäeviti, teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 10 h. —4 p.l.

KANTSELEITUNNID teisipäeviti kl. 10 h.—6 õ. ja neljapäeviti kl. 12—3 päeval.

Kinkige sünnipäevaks
„VABA EESTLANE"

Eelteade

Toronto E. Ap. Õigeusu kog. vaimuliku praost Em. Lepik'u 75. a. sünnipäeva tähistamiseks peetakse erakorraline pidulik jumalateenistus laupäeval, 29. nov. s.a. kell 2 p.l. Peetri koguduse kirikus, Mt. Pleasant Rd.

Pidulikul teenistusel teenivad: Vancouveri E. Ap. Õigeusu kog. Ülempreester dr. Eugen Ruus ja Toronto Ap. Õigeusu koguduse ülempreester praost Emanuel Lepik.

Muusikaline osa: Solist: New York'i E. Ap. Õigeusu kog. koorijuht dr. Albert Vaar. Organist: Peetri koguduse muusikajuht dr. Roman Toi. Laulukoor: Toronto E. Ap. Õigeusu koguduse segakoor Guri Raag'i juhatusel.

Jumalateenistusele järgneb koosviibimine ja juubilari austamine all kiriku saalides.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R R 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Laupäeval, 29. novembril kell 2 p.l. praost Emanuel Lepiku 75. sünnipäeva tähistamise jumalateenistus Peetri kirikus. Teenivad praost E. Lepik ja ülempreester dr. E. Ruus. Solist dr. Albert Vaart. Orelil dr. Roman Toi. Laulab koguduse segakoori G. Raagi juhatusel. Laululehed.

Jumalateenistusele järgneb ühine koosviibimine kiriku alumistes ruumides.

Klooster jälle kiriku kätte

Tshernobõli katastroofi puhul torkas silma, et Kreml kutsus kiriku abiks rahva rahustamisel. Et teatud muudatusi on sündinud Moskva patriarhaadi ja ateistliku valitsuse vahekordades näitas see, et riik andis kirikule tagasi a. 1917 natsionaliseeritud ja „kodanlikeks otstarbeiks" kasutanud Daniel Stõliteni kloostri Moskva südames.

Seda on asutud restaureerima (vastava komisjoni eesotsas on Tallinna ja Eesti metropoliit Aleksius, kes äsja nimetati Leningradi metropoliitiks) ja töö peab valmis olema vene kiriku tuhande-aasta-juubeliks kahe aasta pärast.

Ehituse juurde kuulub ka uus hotell „palverändurite", nagu märgib patriarhaadi ajakiri.

Finantseerimisel loodetakse õigeusklike abi välismaalt ja ilmselt valitsuse teadmisel on N. Liidu väliskaubanduse pank Moskvas avanud konto „Danilov Monastir", kuhu summasid välismaalt saab üle kanda.

Kloostri tagasiandmise kõrval (kirik peab ise kalli restaureerimise maksma), äratab tähelepanu ka see muudatus, et kogudused võivad riigilt tagasi osta neilt ära võetud kirikud, mida kogudused said senini teatud tingimustel vaid kasutada.

EPL

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$60.—	$80.—
Poolaastas	$34.—	$44.—
Veerandaastas	$18.—	$23.—

TELLIMINE I KLASSI POSTIGA (kiripostiga):

KANADAS:
Aastas $111.—, poolaastas $60.— ja veerandaastas $31.—

USA-s:
Aastas $115.—, poolaastas $62.— ja veerandaastas $32.—

VÄLJASPOOL KANADAT LENNUPOSTIGA:
Aastas $140.—, poolaastas $75.— ja veerandaastas $40.—

Aadressi muudatus $1.—. Üksiknumbri hind 70 centi

Pangatshekk või rahakaart kirjutada
FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata

VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavaline / kiripostiga alates .....19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi: .....
Aadress: .....
.....
.....

Murray E. Newbigging
ltd.
Matusebüroo
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8002

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 18. novembril 1986 — Tuesday, November 18, 1986

Kanada Eesti . . .

(Algus lk. 1)

idealism meie keele ja armastus põlise kodumaa vastu, ei tohi tuhmuda. „Maa sool" ei või lahtuda! Tänapäeva koolmeister peab ületama ärkamisaja koolmeistreid. Rahvuslik kasvatus olgu meie õpetajate peamine ülesanne!

Kõneleja tunnustas meie kolmanda põlvkonna vanavanemaid, kes on sooja südamega eestluse- ja eesti kooli toetajad.

Kõnele järgnes aplaus. Uuesti algas elav vestlus aromaatse kohvitassi juures. Oli elamusrikas päev pedagoogidele.

Õpetajate ühingu liige

VALVEARST NÄDALALÕPUL

22. ja 23. novembril
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

29. ja 30. novembril
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

6. ja 7. detsembril
Dr. H. Tari, tel. 224-0402

13. ja 14. detsembril
dr. J. Marley, tel. 921-7777

KASTMÕISTATUS

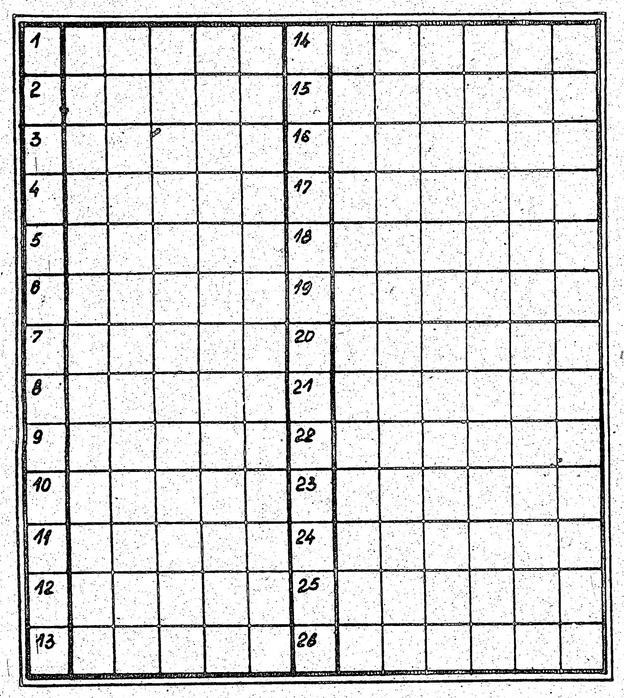

A — a — al— and— ark — ber — bo — di — di — did — din — eu — fe — ga — ga — gant — gar — gei — gi — iir — ka — ka — ka — kas — kas — ke — kei — ki — ku — la — la — las — lett — lik — ne — ne — ne — ne — ni — on — pa — pu — ra — res — rin — rist — ro — roo — su — ru — sad — sae — ser — si — su — suu — ta —tern — ti — ti — ti — u — vi — viis — vorm — õn — ül.

Ülalolevatest silpidest moodustada kasti vasakul pool 13 kuuetähelist, ja paremal pool 13 seitsmetähelist sõna. Õigel lahendusel annavad sõnade esitähed nummerdatud ruutudes 1—26 ülalt alla lugedes kuus sõna ühest „Kalevipoja" salmist.

1. Tegelane eesti suurromaanis, 2. Perioodiliselt purskav kuumaveeallikas, 3. Paljas, katmata, 4. Kõiki hõlmav, 5. Moenarr, 6. Talvespordivahend, 7. Vilets, lahja, 8. Ilus koht Põhja-Eestis, 9. Õnnemäng, 10. Suurem sõjaväeüksus, 11. Tulekindel material, 12. Annab valgust, 13. Hiiglane, 14. Nabamaad ja mered, 15. Vene helilooja, 16. Õnnekütt, avantürist, 17. Maailmajagu, 18. Esimene venelane kosmoses, 19. Kanada provints, 20. Eesti kirjanik, 21. Munder, 22. Tekib saagimisel, 23. Saatanad, 24. On see, kel hästi läheb, 25. Viskab pomme ja mõrvab, 26. Talvine riietusese.

RISTSÕNA NR. 1319 LAHENDUS

Põikread: 1. Toll, 5. Ado, 8. Esta, 12. Idee, 13. Poolsaar, 15. Maks, 16. Pudu, 17. Don, 18. Keri, 20. Raabe, 22. Teike, 24. Kajut, 26. Arms, 27. Madu, 30. Raa, 31. Hades, 32. Kõu, 33. Kk, 34. Ujur, 35. Soru, 36. Värav, 38. Camel, 39. Emiir, 41. Taft, 42. Mal, 43. Aiva, 46. Iela, 49. Malaaria, 51. Isik, 52. Alus, 53. Aur, 54. Rstu.

Püstread: 1. Tim, 2. Oda, 3. Lekkima, 4. Leseks, 5. Appi, 6. Dou. 7. Ood, 8. Es, 9. Sadat, 10. Taob, 11. Arne, 14. Lurjus, 19. Re, 21. Au, 22. Tark, 23. Erak, 24. Kaduv, 25. Ader, 27. Maja, 28. Hõre, 29. Huul, 31. Hurraa, 32. Komtess, 35. Safiir, 36. Villu, 37. Ai, 38. Ca, 39. Emma, 40. Maal, 41. Taar, 44. Ira, 45. Viu, 47. Lit, 48. Aku, 50. As.

KALLE NALJU

— Kalle, sina siis soovid abielulahutust? Mis naisel on sinu vastu?

— Kurikas, vaibaklopits ja luud.

☆

Kalle, millal oled hakanud prille kandma?

— Sellest peale, kui hakkasin kärbseid surnuks lööma.

— Kuidas nii, algasid?

— See ei olnudki kärbes, vaid nael.

Sündmuste kalender

☆ Teisipäeval, 18. nov. kell 7.30 õ. Tartu College'is Jüri Haini referaat „Eesti nüüdisgraafika" ja graafikanäitus: Mare Vint ja Marje Üksine — Eesti Kirjanduse Sõbrad korraldusel.

☆ Laupäeval, 22. novembril, kell 6.30 õ. Eesti Majas T. E. Õngitsejate ja Jahimeeste klubi Sügispidu.

☆ Laupäeval ja pühapäeval, 29. ja 30. novembril kell 11 e.l.— 5 p.l. Rootsi jõulunäitus Harbourfront'is — 235 Queens Quay West.

☆ Laupäeval, 29. nov. kell 7.30 õ. Eesti Majas segakoor „LEELO" Nipernaadi õhtu.

☆ Laupäeval, 29. nov. kell 1—3 p.l. Baptisti koguduse vaeslaste toetusmüük.

☆ Laupäeval, 29. nov. kell 7.30 õ. Eesti Majas T. E. Võitlejate Ühingu korraldusel Eesti Vabadussõja alguse tähistamine.

☆ Pühapäeval, 30. nov. kell 12.30 p.l. Eesti Majas Pensionäride Klubi jõululaat.

☆ Pühapäeval, 30. nov. kell 3 p.l. Tartu Instituudis Tartu Ülikooli aastapäeva-aktus.

☆ Pühapäeval, 30. nov. algusega kell 3 p.l. kunstinäitus Joann Saarniidu töödest Hamiltonis.

★ Laupäeval, 6. dets. kell 6.30 õ. Toronto ülikooli „Hart House'i" suures saalis eesti õppetooli külalisprofessori dr. Tõnu Parmingu avaloeng ja õhtusöök.

☆ Pühapäeval, 7. dets. kell 2 p.l. Eesti Majas TE Meeskoori isamaaline-kontsert.

☆ Esmaspäeval, 31. dets. algusega kell 7 õ. Eesti Majas A/S Eesti Maja Torontos uusaasta vastuvõtuball.

T.E.S. Täienduskoolide väljaandel ilmus

Salme Raatma
lasteraamat

LUMEKUNINGANNA

ja teisi jutte lastele.

Hind $5.00 + saatekulu $1.00

Saadaval „Vaba Eestlase" talituses, teistes eestikeelsete raamatute müügikohtades ja kooliõhtutel Toronto Eesti Majas.

Riin Rivanool

PUU

Teate see Arukeste Anni on niisugune ilu ning loodust armastav õrnahingeline naisterahvas ja kõik puud ja põõsad ilma erandita on tema meelejärgi. Aga siis juhtus nii, et üks, just selline äbarik ja näruke hakkas ilma istutamata omast heast tahtest kahe maja vahelisele kitsukesele maaribale oma elupaika soetama. Ei pannud teda keegi nagu tähelegi, kuni ta ükskord paarikümne aasta kena kasvamise järel pahandust tekitama hakkas. Teate, ajas juured veetorudesse, katsus vundamenti kergitada, rõhus vägevasti maja seina vastu ja kriipis tugevate okstega aknaid.

„Puu tuleb maha võtta. See on selleks juba viimane aeg," kuulutas August, millega see puudesõber ja ilumeelne Annikegi täiesti päri oli. .....

...Kutsuti välja puu-mahavõtjad, et palju see maksma läheks ja kuidas teha saab. Vangutasid need asjamehed pead ja ütlesid:

„Hirmus töö, raske teha! Puu on tüvest pea sama lai kui majadevahe, ligi ei pääse, igatsorti traadid jooksevad ülevalt läbi, mis okste saagimise hädaohtlikuks teevad." Lõpuks üks tarmukam siiski leidis, et raske on aga võiks ju teha ja kui kõik ära ka vedada ja koristada, siis „maksaks see nii tuhat dollarit või — ütleme hea mehe poolest veel sada allagi."

August jäi tõsiseks, Annikese silme eest käis kohe läbi, et pool uue kasuka rahast läheks korstnasse ja kaup jäi katki.

Aga siis lõi Augustile äkitselt meelde, et naabrimajas oli üüriliseks kord kõhnake noormees, kes seal kui orav puud pidi ronis ja ühe suure väga osavasti naabri juurest mahagi võttis.

Sai siis naabrilt päritud ja selle tuttavate-tuttavate kaudu saigi August kätte selle noorhärra telefoninumbri. Nimi oli tal Josef. Vaatas siis Josef selle puumüraka üle ja hinnaküsimisele vastas:

„Saab tehtud, maksab see sada dollarit ja abilise jaoks veel 50 juurde! Ära vedada mina aga ei saa, sest ainuke sõiduriist mis mul on, on jalgratas."

„Saad kakssada," kinnitas August heal meelel, „ja äravedamise korraldan ma ise."

Kaup koos ja puu mahavõtmine pidi tehtama nädalalõppudel. Mootorsaed, kõied, nöörid, bensiinid ja õlid ja õlled said valmis muretsetud.

Esimesel korral ronis see oravamoodi Josef puulatva, loopis sealt suurel hulgal vähemaid oksi alla, jõi siis kohvi ja õlut ning ütles, et tänaseks aitab. Järgmisel nädalalõpul ta ei tulnud, selle järgmisel sadas vihma, veel edasi oli koledat tuult ja äikest ja puu seisis endises uhkuses majade vahel edasi. Seisis kuni järgmise kuu lõpuni välja.

Siis hakkas August kurja häält tegema ja Josef lubas asja lõpuks ära ajada. Tuli välja koos sama noore abilisega, ronis kui orav uuesti puulatva ja hakkas saagima. Algus läks hästi, aga siis istus ta oksa saagimisel valele poolele ja tuli suure kolina ja vihinaga koos oksaga alla ning naabrimehe garaazhi katusestki enam-vähem läbi.

Mingit õnnetuskindlustust Josefil ei olnud, aga õnneks ei saanud ta ka rohkem viga kui suure muhu otsaette. Sellele pani Annike kohe rohuks jääkompressi peale ja asi sellega.

Garaazhikatusega oli lugu halvem. Naabrimees vandus tulist kurja, lubas selle oravast Josefi mättasse lüüa ja Augusti tagantjärel ka.

Töömehed said kohale kutsutud, garaazhile vana ja näruse asemele uus katus peale pandud ja August ladus tegijaile ränka raha peo peale.

Järgmisel nädalalõpul aga juhtus imede-ime: Josef tuli jällegi ja tõepoolest kohale, saagis puu jupikaupa aina lühemaks, lõpetas töö ära, sai kätte oma ja abiliste tööraha ning valurahaks terakese pealekauba ka.

Augusti osas ei olnud asjad veel lõpetatud. Hirmsat risu, suuri puunotte, oksi ja kõike muud oli terve oma maja esine ja teiste omadki täis ning tänav samuti. Pahandamist ja ähvardusi tuli siit ja sealt enne kui August veokid ja mehed mõne päeva jooksul kohale sai, kes kogu selle õnnetuse sealt siis ära koristasid. Maksta tuli vedajaile ja laduajaile, koristajaile ja muidu asjalistele.

„Näe, omadega mäel," kuulutas August, „ega palju üle selle ei läinudki, mida esimene asjaline küsida oskas," aga Annike ja meie kõik teadsime, et läks küll, läks küll, kuigi avalikkusele sellest kuulutada ei tarvitsenud.

Teate mis, seal selle mahavõetu kõrval on veel üks puu. Veidi väiksem küll, kuid seegi kuluks samuti maha võtta, aga August seda vaeva enam näha ei taha. „Eks jäägu järgmisele põlvkonnale midagi tegemiseks ka"! Selle esimesega lõpetatigi puude mahavõtmine ära.

Annike võttis avalikkuse ees seda asja aina heast küljest ja selgitas omaltpoolt ka: „Eks see olnud üks lõbus tegemine ja päris hea kohe, et kasukas tänavu ostmata jääb. Vaat, järgmisel aastal on uued kasukamoed väljas, siis saab kohe selle kõige viimase moe järgi ühe ära osta."

Lõpp hea, kõik hea.

„VABA EESTLANE" on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!